Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
PAOLO MENGOZZI
prednesené 19. septembra 2013 [1]

Spojené veci C-247/11 P a C-253/11 P

Areva SA (C-247/11 P),
Alstom SA,
T&D Holding SA, predtým Areva T&D Holding SA,
Alstom Grid SAS, predtým Areva T&D SA,
Alstom Grid AG, predtým Areva T&D AG (C-253/11 P)
proti

Európskej komisii

„Odvolanie — Hospodárska súťaž — Kartely — Trh s projektmi týkajúcimi sa rozvádzačov izolovaných plynom — Povinnosť odôvodnenia — Porušenie práva na obhajobu — Pripísateľnosť protiprávneho správania — Solidárna zodpovednosť za zaplatenie pokuty — ‚Faktická' solidarita — Zásady proporcionality a rovnosti zaobchádzania — Právo na účinný prostriedok nápravy"

1. Predmetom prejednávaných spojených vecí sú dve odvolania podané vo veci C-247/11 P spoločnosťou Areva SA (ďalej len „Areva") a vo veci C-253/11 P spoločnosťou Alstom SA (ďalej len „Alstom") a jej dcérskymi spoločnosťami T&D Holding SA, predtým Areva T&D Holding SA, Alstom Grid SAS, predtým Areva T&D SA, a Alstom Grid AG, predtým Areva T&D AG (všetky tieto spoločnosti sa ďalej budú spoločne označovať tiež ako „odvolateľky"). Tieto dve odvolania smerujú proti rozsudku Všeobecného súdu Európskej únie z 3. marca 2011, Areva a i./Komisia (ďalej len „napadnutý rozsudok") [2]. Týmto rozsudkom Všeobecný súd jednak čiastočne zrušil rozhodnutie K(2006) 6762 v konečnom znení (ďalej len „sporné rozhodnutie") [3], v ktorom Európska komisia po tom, čo konštatovala existenciu protisúťažnej kartelovej dohody v odvetví rozvádzačov izolovaných plynom (ďalej len „RIP") [4], sankcionovala podniky, ktoré sa na tejto dohode podieľali, a jednak zmenila pokuty, ktoré Komisia uložila spoločnostiam, ktoré podali prejednávané odvolania.

2. Tieto návrhy prednášam súbežne so svojimi návrhmi v spojených veciach C-231/11 P, C-232/11 P a C-233/11 P, Komisia/Siemens Österreich a i. [5], ktoré sa týkajú tej istej kartelovej dohody a toho istého rozhodnutia Komisie. Keďže sa niektoré z otázok, ktoré vznikajú v prejednávaných veciach, aspoň čiastočne zhodujú s otázkami analyzovanými v uvedených veciach, dovolím si vždy, keď to bude vhodné, odkázať na relevantné body svojich návrhov v týchto veciach.

1 — Jazyk prednesu: francúzština.

2 — T-117/07 a T-121/07 (Zb. s. II-633).

3 — Rozhodnutie Komisie z 24. januára 2007 týkajúce sa konania o uplatnení článku 81 ES a článku 53 Dohody o EHP (vec COMP/F/38.899 – Rozvádzače izolované plynom).

4 — RIP sa používajú na riadenie energetických tokov v distribučných sieťach elektrickej energie. Je to silnoprúdové zariadenie, ktoré sa používa ako hlavný komponent v elektrárenských blokoch na kľúč. Pozri body 2 až 5 napadnutého rozsudku.

5 — Tri odvolania v týchto veciach sa týkajú rozsudku Všeobecného súdu z 3. marca 2011, Siemens Österreich a i./Komisia (T-122/07 až T-124/07, Zb. s. II-793).

I – Skutkový stav

A – *Odvolateľky*

3. Areva, odvolateľka vo veci C-247/11 P, je hlavná materská spoločnosť skupiny spoločností, ktorá pôsobí v jadrovom priemysle.

4. Alstom, prvá odvolateľka vo veci C-253/11 P, je hlavná materská spoločnosť priemyselnej skupiny pôsobiacej v rôznych odvetviach, medzi ktoré patrí odvetvie prenosu a distribúcie elektrickej energie (ďalej len „odvetvie T & D“).

5. Všetky činnosti skupiny Alstom v odvetví T & D boli 8. januára 2004 prevedené na skupinu, ktorej hlavnou materskou spoločnosťou je Areva. V období od 9. januára do 11. mája 2004 (dátum konca protiprávneho konania konštatovaného Komisiou v spornom rozhodnutí) boli činnosti skupiny Areva v oblasti RIP vykonávané spoločnosťami Areva T&D SA a Areva T&D AG [6], dcérskymi spoločnosťami v stopercentnom vlastníctve spoločnosti Areva T & D Holding SA, ktorá bola sama v stopercentnom vlastníctve spoločnosti Areva (ďalej spoločne len „bývalé dcérske spoločnosti spoločnosti Areva“).

6. Dňa 7. júna 2010 po definitívnom skončení ústnej časti konania pred Všeobecným súdom Areva previedla všetky svoje činnosti v odvetví T & D. Alstom konkrétne prevzala činnosti týkajúce sa prenosu. Po tomto nadobudnutí bola Areva T&D Holding SA premenovaná na T&D Holding SA – druhú odvolateľku vo veci C-253/11 P –, Areva T&D SA bola premenovaná na Alstom Grid SAS – tretiu odvolateľku vo veci C-253/11 P – a Areva T&D AG bola premenovaná na Alstom Grid AG – štvrtú odvolateľku vo veci C-253/11 P. Alstom a jej súčasné dcérske spoločnosti T&D Holding SA, Alstom Grid SAS a Alstom Grid AG, odvolateľky vo veci C-253/11 P, sa ďalej spoločne označujú tiež ako „spoločnosti skupiny Alstom“.

B – *Sporné rozhodnutie a napadnutý rozsudok*

7. Dňa 24. januára 2007 Komisia prijala sporné rozhodnutie, v ktorom konštatovala existenciu protisúťažnej kartelovej dohody v odvetví RIP, ktorou sa podniky, ktoré sa na nej podieľali, dohodli okrem iného na rozdelení trhov na celosvetovej úrovni [7], stanovení cien a výmene citlivých informácií. Komisia tiež konštatovala, že kartelová dohoda sa uplatňovala v období od 15. apríla 1988 do 11. mája 2004. Konkrétne konštatovala zodpovednosť odvolateliek v prejednávaných veciach [8] a v dôsledku toho im uložila pokuty [9].

6 — Areva T&D SA zodpovedá spoločnosti Alstom T&D SA a na účely tohto konania Areva T&D AG zodpovedá spoločnosti Alstom T&D AG (pozri odôvodnenia 21 a 23 sporného rozhodnutia a bod 59 napadnutého rozsudku). Pred prevodom činností skupiny Alstom v odvetví T & D z 8. januára 2004 sa tieto dve spoločnosti podieľali na porušení konštatovanom v spornom rozhodnutí v rámci skupiny Alstom (pozri odôvodnenie 331 sporného rozhodnutia).

7 — Z bodov 29 až 32 napadnutého rozsudku konkrétne vyplýva, že podniky, ktoré sa zúčastnili na kartelovej dohode, sa okrem iného dohodli na rozdeľovaní projektov RIP na celosvetovej úrovni, s výnimkou niektorých trhov, podľa dohodnutých pravidiel, najmä aby sa zachovali kvóty odzrkadľujúce v širokej miere ich odhadované historické podiely na trhu.

8 — Z článku 1 písm. b), c), d) a f) sporného rozhodnutia konkrétne vyplýva, že Komisia konštatovala účasť spoločnosti Alstom na porušení v období od 15. apríla 1988 do 8. januára 2004, spoločností Areva a Areva T&D Holding SA (premenovanej na T&D Holding SA) v období od 9. januára do 11. mája 2004, spoločnosti Areva T&D AG v období od 22. decembra 2003 do 11. mája 2004 a spoločnosti Areva T&D SA v období od 7. decembra 1992 do 11. mája 2004.

9 — Spoločnosti Alstom bola konkrétne v článku 2 písm. b) sporného rozhodnutia uložená individuálna pokuta vo výške 11 475 000 eur. Článok 2 písm. c) toho istého rozhodnutia stanovuje, že Alstom je povinná zaplatiť pokutu vo výške 53 550 000 eur solidárne so spoločnosťou Areva T&D SA a že Areva T&D SA má zaplatiť 25 500 000 eur zo svojej sumy solidárne so spoločnosťami Areva, Areva T&D Holding SA a Areva T&D AG.

8. Odvolateľky podali proti spornému rozhodnutiu žaloby na Všeobecný súd, ktorý 3. marca 2011 vydal napadnutý rozsudok. V napadnutom rozsudku Všeobecný súd čiastočne zrušil sporné rozhodnutie [10] a následne na základe svojej neobmedzenej právomoci uložil za konštatované porušenia nasledujúce pokuty:

— Alstom: 10 327 500 eur,

— Alstom: 48 195 000 eur solidárne so spoločnosťou Areva T&D SA, pričom 20 400 000 eur zo sumy dlhovanej spoločnosťou Areva T&D SA zaplatí Areva T&D SA solidárne so spoločnosťami Areva T&D AG, Areva a Areva T&D Holding SA [11].

9. Všeobecný súd v zostávajúcej časti žaloby zamietol.

II – Konanie pred Súdnym dvorom a návrhy účastníkov konania

10. Návrhom podaným do kancelárie Súdneho dvora 24. mája 2011 podala Areva odvolanie vo veci C-247/11 P. Návrhom podaným do kancelárie Súdneho dvora 25. mája 2011 spoločnosti skupiny Alstom podali odvolanie vo veci C-253/11 P. Tak Areva, ako aj spoločnosti skupiny Alstom navrhujú, aby Súdny dvor zrušil napadnutý rozsudok. Pre prípad, ak Súdny dvor konštatuje, že stav konania dovoľuje rozhodnúť o veci s konečnou platnosťou, navrhujú zrušiť článok 1 písm. c) a článok 2 písm. c) a článok 1 písm. b), d), e) a f) a článok 2 písm. b) a c) sporného rozhodnutia a subsidiárne podstatne znížiť pokutu, ktorá im bola uložená, a zaviazať Komisiu na náhradu trov konania. Pre prípad, ak Súdny dvor konštatuje, že stav konania nedovoľuje rozhodnúť o veci s konečnou platnosťou, odvolateľky navrhujú vrátiť veci inej komore Všeobecného súdu a rozhodnúť, že o trovách konania sa rozhodne neskôr. Komisia navrhuje zamietnuť odvolania a zaviazať odvolateľky na náhradu trov konania.

11. Uznesením predsedu Súdneho dvora z 20. júla 2011 boli veci C-247/11 P a C-253/11 P spojené na účely písomnej a ústnej časti konania, ako aj vyhlásenia rozsudku.

12. Pred Súdnym dvorom sa odvolanie prejednalo písomne a pojednávanie sa konalo 2. mája 2013.

III – Analýza odvolaní

13. Areva na podporu svojich návrhov vo veci C-247/11 P uvádza štyri odvolacie dôvody a spoločnosti skupiny Alstom vo veci C-253/11 P uvádzajú päť odvolacích dôvodov. Je potrebné začať analýzu prvým odvolacím dôvodom spoločností skupiny Alstom.

10 — V napadnutom rozsudku Všeobecný súd zrušil článok 2 písm. b) a c) sporného rozhodnutia, pričom konštatoval, že Komisia porušila zásadu proporcionality, ako aj zásadu rovnosti zaobchádzania alebo zákazu nediskriminácie v súvislosti so zvýšením základnej sumy uložených pokút z dôvodu priťažujúcej okolnosti založenej na úlohe vodcu porušenia. Pozri najmä bod 317 napadnutého rozsudku.

11 — Pozri bod 323 napadnutého rozsudku a bod 3 výroku.

A – *O prvom odvolacom dôvode spoločností skupiny Alstom založenom na porušení článku 296 ZFEÚ*

14. V rámci svojho prvého odvolacieho dôvodu, ktorý sa delí na dve časti, spoločnosti skupiny Alstom tvrdia, že Všeobecný súd tým, že rozhodol, že sporné rozhodnutie je dostatočne odôvodnené, porušil článok 296 ZFEÚ.[12] Prvá časť tohto odvolacieho dôvodu sa týka odôvodnenia sporného rozhodnutia, pokiaľ ide o pripísanie zodpovednosti za porušenie za obdobie od 7. decembra 1992 do 8. januára 2004 spoločnosti Alstom ako materskej spoločnosti spoločností Alstom T&D SA a Alstom T&D AG[13]. Druhá časť sa týka odôvodnenia uloženia solidárnej pokuty spoločnostiam Alstom a Areva T&D SA v uvedenom rozhodnutí.

1. O prvej časti prvého odvolacieho dôvodu spoločností skupiny Alstom

a) Tvrdenia účastníkov konania

15. V rámci prvej časti svojho prvého odvolacieho dôvodu, ktorá sa týka bodov 90 až 99 napadnutého rozsudku, spoločnosti skupiny Alstom v podstate tvrdia, že Všeobecný súd mal sankcionovať nedostatočné odôvodnenie sporného rozhodnutia, keďže Komisia v tomto rozhodnutí neodpovedala na tvrdenia a okolnosti uvedené spoločnosťou Alstom v bodoch 90 až 150 jej odpovede na oznámenie o výhradách, ktorými chcela preukázať, že napriek domnienke rozhodujúceho vplyvu spoločnosti Alstom na jej dcérske spoločnosti (ďalej nazývaná tiež ako „kapitálová domnienka“) tieto spoločnosti v období porušenia určovali svoje správanie na trhu nezávisle od svojej materskej spoločnosti. V spornom rozhodnutí nie je uvedený nijaký dôvod, ktorý by umožňoval pochopiť, prečo okolnosti uvedené spoločnosťou Alstom nemajú dôkaznú hodnotu, hoci ide o okolnosti, ktoré majú podstatný význam pre systematiku uvedeného rozhodnutia a ktorých zamietnutie si vyžadovalo mimoriadne podrobné a dôsledné odôvodnenie.

16. Spoločnosti skupiny Alstom okrem toho tvrdia, že Všeobecný súd skreslil sporné rozhodnutie, najmä v bode 95 napadnutého rozsudku, keďže odôvodnenia 345 až 347 uvedeného rozhodnutia vôbec nepredstavujú zhrnutie bodov 90 až 150 odpovede na oznámenie o výhradách. Všeobecný súd navyše uznal skutočnosť, že Komisia zamietla dôkazy predložené spoločnosťou Alstom na základe okolností uvedených treťou osobou, konkrétne spoločnosťou Areva.

17. Komisia navrhuje zamietnuť tvrdenia spoločností skupiny Alstom.

b) Analýza

18. V prvom rade je potrebné pripomenúť, že povinnosť odôvodnenia stanovená v článku 296 ZFEÚ predstavuje podstatnú formálnu náležitosť, ktorú je potrebné odlišovať od otázky dôvodnosti odôvodnenia, lebo táto otázka vyplýva z vecnej zákonnosti sporného aktu.[14]

12 — Je potrebné poukázať na to, že hoci v rámci tohto odvolacieho dôvodu spoločnosti skupiny Alstom uvádzajú najmä výhradu založenú na porušení článku 296 ZFEÚ, v prejednávanej veci je uplatniteľný článok 253 ES, keďže sporné rozhodnutie bolo prijaté pred vstupom Lisabonskej zmluvy do platnosti. To však nie je relevantné, lebo odôvodnenie dotknutých aktov Únie v predmetnej veci nebolo podriadené v rámci článku 253 ES iným právnym požiadavkám, ktoré by sa líšili od požiadaviek uplatniteľných v rámci článku 296 ods. 2 ZFEÚ. Túto výhradu treba teda chápať v tom zmysle, že odkazuje najmä na porušenie článku 253 ES. Pozri v tejto súvislosti rozsudok z 11. júla 2013, Ziegler/Komisia (C-439/11 P, bod 113). Vzhľadom na to, že to nemá nijaký vplyv na prejednávaný prípad, v týchto návrhoch budem odkazovať na nové číslovanie Zmluvy, teda na článok 296 ZFEÚ.

13 — Tieto spoločnosti boli premenované na Areva T&D SA (neskôr premenovaná na Alstom Grid SAS) a Areva T&D AG (neskôr premenovaná na Alstom Grid AG). Pozri bod 6, ako aj poznámku pod čiarou 6 týchto návrhov.

14 — Pozri najmä rozsudky z 29. septembra 2011, Elf Aquitaine/Komisia (C-521/09 P, Zb. s. I-8947, bod 146 a citovanú judikatúru), a Ziegler/Komisia (už citovaný, bod 114 a citovanú judikatúru).

19. Z tohto hľadiska musí byť na jednej strane odôvodnenie požadované článkom 296 ZFEÚ prispôsobené povahe dotknutého aktu a musia z neho jasne a jednoznačne vyplývať úvahy inštitúcie, ktorá akt prijala, aby sa dotknutým osobám umožnilo pochopiť dôvody prijatia aktu a príslušnému súdu preskúmať ho. Pokiaľ ide konkrétne o odôvodnenie individuálnych rozhodnutí, povinnosť odôvodniť takéto rozhodnutia má za cieľ, okrem snahy umožniť preskúmanie súdom, poskytnúť dotknutej osobe dostatok údajov, aby prípadne zistila, či rozhodnutie obsahuje vadu, na základe ktorej možno spochybniť jeho platnosť. [15]

20. Na druhej strane požiadavka odôvodnenia musí byť posudzovaná v závislosti od okolností prípadu, najmä od obsahu dotknutého aktu, od povahy uvádzaných dôvodov a od záujmu, ktorý na jeho objasnení môžu mať osoby, ktorým je akt určený, alebo iné osoby, ktorých sa akt priamo a osobne týka. Nevyžaduje sa, aby v odôvodnení boli presne uvedené všetky relevantné právne a skutkové okolnosti, keďže otázka, či odôvodnenie aktu spĺňa požiadavky článku 296 ZFEÚ, sa má posudzovať nielen s prihliadnutím na jeho znenie, ale tiež s prihliadnutím na jeho kontext, ako aj na všetky právne predpisy upravujúce dotknutú oblasť. [16]

21. Hoci je Komisia na základe článku 296 ZFEÚ povinná uviesť skutkové a právne okolnosti, od ktorých závisí odôvodnenie rozhodnutia, a právne úvahy, ktoré ju viedli k jeho prijatiu, toto ustanovenie nevyžaduje, aby sa Komisia vyjadrila ku všetkým skutkovým a právnym otázkam, ktoré sa rozoberali v správnom konaní. [17]

22. Konkrétne, pokiaľ sa rozhodnutie o uplatnení pravidiel Únie v oblasti práva hospodárskej súťaže týka viacerých osôb a ide o pripísateľnosť porušenia – ako je to v prejednávanom prípade –, musí obsahovať dostatočné odôvodnenie vo vzťahu ku každej z osôb, ktorým je určené, najmä vo vzťahu k tým, ktoré podľa tohto rozhodnutia musia niesť zodpovednosť za toto porušenie. Také rozhodnutie tak v podstate musí v súvislosti s materskou spoločnosťou považovanou za zodpovednú za protiprávne konanie jej dcérskej spoločnosti obsahovať podrobné uvedenie dôvodov, ktoré môžu odôvodniť pripísateľnosť porušenia tejto spoločnosti. [18]

23. Pokiaľ ide osobitne o rozhodnutie Komisie, ktoré sa v prípade viacerých osôb, ktorým je určené, *výslovne* opiera o domnienku skutočného uplatňovania rozhodujúceho vplyvu, Komisia má v každom prípade – pod hrozbou, že sa táto domnienka stane nevyvrátiteľná – povinnosť vhodným spôsobom objasniť jeho adresátom dôvody, pre ktoré predložené dôkazy o skutkových a právnych okolnostiach nestačili na vyvrátenie skutočného uplatňovania rozhodujúceho vplyvu. [19]

24. V prejednávanom prípade je potrebné v prvom rade poukázať na to, že – ako výslovne vyplýva z odôvodnenia 349 sporného rozhodnutia a z bodu 91 napadnutého rozsudku – Komisia s cieľom konštatovať zodpovednosť spoločnosti Alstom vychádzala z domnienky uplatňovania rozhodujúceho vplyvu, pričom však posúdila aj niektoré ďalšie relevantné faktory, ktoré uviedla v odôvodneniach 350 až 356 uvedeného rozhodnutia. Komisia sa teda pri konštatovaní zodpovednosti spoločnosti Alstom neopiera *výlučne* o domnienku uplatňovania rozhodujúceho vplyvu, ale použila skôr kombináciu tejto domnienky a ďalších dôkazov. [20]

15 — Pozri najmä rozsudok Ziegler/Komisia (už citovaný, bod 115 a citovanú judikatúru).

16 — Pozri najmä rozsudky Elf Aquitaine/Komisia (už citovaný, bod 150 a citovanú judikatúru), ako aj Ziegler/Komisia (už citovaný, bod 116).

17 — Rozsudok z 18. septembra 2003, Volkswagen/Komisia (C-338/00 P, Zb. s. I-9189, bod 127 a citovaná judikatúra).

18 — Pozri rozsudky Elf Aquitaine/Komisia (už citovaný, body 151 a 152), a z 19. júla 2012, Alliance One International a Standard Commercial Tobacco/Komisia a Komisia/Alliance One International a i. (C-628/10 P a C-14/11 P, bod 75).

19 — Pozri rozsudok Elf Aquitaine/Komisia (už citovaný, bod 153), a uznesenie z 13. septembra 2012, Total a Elf Aquitaine/Komisia (C-495/11 P, bod 49). Kurzívou zvýraznil generálny advokát. Povinnosť Komisie odôvodniť svoje rozhodnutia v tejto súvislosti vyplýva najmä zo skutočnosti, že uvedená domnienka je vyvrátiteľná, a jej vyvrátenie si vyžaduje, aby dotknuté osoby predložili dôkaz o hospodárskych, organizačných a právnych väzbách medzi dotknutými spoločnosťami.

20 — Pozri rozsudok Alliance One International a Standard Commercial Tobacco/Komisia a Komisia/Alliance One International a i. (už citovaný, bod 49), a bod 43 návrhov, ktoré predniesla generálna advokátka Sharpston 30. mája 2013 vo veci Kendrion/Komisia (C-50/12 P, v konaní pred Súdnym dvorom).

25. V uvedených odôvodneniach sporného rozhodnutia Komisia konkrétnejšie okrem iného vysvetlila, že funkčná štruktúra skupiny, ktorej materskou spoločnosťou bola Alstom, bola usporiadaná takým spôsobom, že riadiaci pracovníci, ktorí uplatňovali rozhodujúci vplyv na činnosti dcérskych spoločností v oblasti RIP, podávali správy spoločnosti Alstom. [21] Komisia tiež vysvetlila, že existovalo viacero súbehov funkcií medzi riadiacimi pracovníkmi materskej spoločnosti a dcérskych spoločností, ako napríklad v prípade vrcholového riadiaceho pracovníka odvetvia T & D, ktorý určite uplatňoval rozhodujúci vplyv na činnosti skupiny v oblasti RIP a bol členom výkonného výboru spoločnosti Alstom. [22] Ďalej Komisia poukázala na to, že spis obsahoval dôkazy, ktoré preukazovali, že osoby označené v rámci kartelu ako zástupcovia skupiny Alstom mohli pravidelne právne zaväzovať materskú spoločnosť. [23] Okrem toho Komisia konštatovala, že vzhľadom na vysokú pokutu, ktorú spoločnosti Alstom uložila francúzska Conseil de la concurrence (Rada pre hospodársku súťaž) v roku 1988, je málo pravdepodobné, že riadiaci pracovníci materskej spoločnosti nepovažovali zodpovednosť za porušenie pravidiel hospodárskej súťaže za značné riziko. [24] Komisia tiež poukázala na to, že materská spoločnosť schvaľovala návrhy ponúk týkajúcich sa elektrárenských blokov s RIP, ktoré prekračovali určitý limit alebo znamenali pre skupinu značné riziká. [25]

26. Vzhľadom na tieto úvahy výslovne uvedené v spornom rozhodnutí mi nie je jasné, ako by sa dalo tvrdiť – ako tvrdia spoločnosti skupiny Alstom –, že Všeobecný súd mal vytknúť Komisii, že neposkytla podrobné odôvodnenie zodpovedajúce požiadavkám vyplývajúcim z judikatúry spomenutej v bodoch 18 až 23, pokiaľ ide o pripísanie zodpovednosti za predmetné porušenie spoločnosti Alstom.

27. V konaní pred Komisiou Alstom pritom uviedla viacero tvrdení, ktorými sa usilovala preukázať, že neuplatňovala rozhodujúci vplyv na svoje dcérske spoločnosti. [26] V tejto súvislosti je pravda – ako tvrdia spoločnosti skupiny Alstom a ako Všeobecný súd navyše uznáva v bode 98 napadnutého rozsudku –, že zo sporného rozhodnutia výslovne nevyplýva, že Komisia sa jednotlivo zaoberala všetkými týmito tvrdeniami, ktoré Alstom uviedla v konaní pred ňou.

21 — Odôvodnenie 353 sporného rozhodnutia.

22 — Odôvodnenie 355 sporného rozhodnutia.

23 — Odôvodnenie 355 sporného rozhodnutia.

24 — Odôvodnenie 351 sporného rozhodnutia.

25 — Odôvodnenie 350 sporného rozhodnutia.

26 — V bodoch 90 až 150 svojej odpovede na oznámenie o výhradách Alstom uviedla najmä tvrdenia týkajúce sa: a) decentralizovanej štruktúry skupiny a samostatnosti odvetvia T & D, b) vnútorného fungovania a prijímania rozhodnutí v odvetví T & D, c) obmedzeného predmetu činnosti spoločnosti Alstom, d) neexistencie obchodného vplyvu spoločnosti Alstom na ponuky právnych subjektov v odvetví T & D, e) neexistencie akejkoľvek diskusie o obchodnej politike odvetvia T & D vo výkonnom výbore spoločnosti Alstom a napokon f) skutočnosti, že porušenia pokračovali po prevode činností v odvetví T & D na spoločnosť Areva.

28. Z uvedeného rozhodnutia však vyplýva, že Komisia ani zďaleka neignorovala tieto tvrdenia, ale v podstate vykonala ich celkové posúdenie[27], pričom – ako vyplýva z bodu 25 týchto návrhov – poskytla podrobné odôvodnenie, ktoré ju v spojení s kapitálovou domnienkou priviedlo ku konštatovaniu, že Alstom skutočne uplatňovala rozhodujúci vplyv na svoje dcérske spoločnosti.

29. V tejto súvislosti som v bodoch 19 až 21 týchto návrhov už poukázal na to, že podľa judikatúry Komisia na to, aby splnila svoju povinnosť odôvodnenia, nie je povinná konkrétne uviesť všetky tvrdenia, ktoré účastníci konania uviedli počas správneho konania, pokiaľ odôvodnenie dostatočne umožňuje dotknutým osobám oboznámiť sa s dôvodmi prijatia opatrenia a – najmä v prípade materskej spoločnosti zodpovednej za protiprávne správanie svojej dcérskej spoločnosti – obsahuje podrobné odôvodnenie pripísania porušenia tejto spoločnosti.

30. Síce je vo všeobecnosti žiaduce, aby Komisia systematicky a podrobne uviedla tvrdenia a skutkové a právne okolnosti uvedené účastníkmi konania počas správneho konania, najmä tie, ktoré boli poskytnuté s cieľom preukázať neexistenciu rozhodujúceho vplyvu materskej spoločnosti na dcérsku spoločnosť. V takom prípade, o aký ide v prejednávanej veci, keď Komisia pri pripísaní zodpovednosti za porušenie materskej spoločnosti nevychádzala *výlučne z* kapitálovej domnienky, ale výslovne posúdila ďalšie relevantné faktory, sa však domnievam, že Komisia je oprávnená celkovo preskúmať a vyhodnotiť uvedené tvrdenia a okolnosti – ako to urobila v prejednávanej veci –, pokiaľ odôvodnenie aktu dostatočne umožní dotknutej osobe, teda materskej spoločnosti, oboznámiť sa s odôvodnením rozhodnutia, ktoré bolo napokon prijaté, v tomto prípade rozhodnutia o pripísaní zodpovednosti za porušenie materskej spoločnosti.

31. Poukazujem navyše na to, že spoločnosti skupiny Alstom nevysvetlili, ako im údajne nesprávne odôvodnenie sporného rozhodnutia bránilo v tom, aby účinne obhajovali svoje práva v konaní pred Všeobecným súdom, alebo zabránilo Všeobecnému súdu v preskúmaní sporného rozhodnutia. Naopak, podrobné preskúmanie tvrdení spoločnosti Alstom, ktorými sa táto spoločnosť usilovala vyvrátiť domnienku rozhodujúceho vplyvu, ktoré Všeobecný súd vykonal v bodoch 93 až 97 napadnutého rozsudku, skôr svedčí o tom, že Alstom bola schopná účinne obhajovať svoje práva v konaní pred Všeobecným súdom a že Všeobecný súd bol schopný preskúmať sporné rozhodnutie.[28]

32. Vzhľadom na vyššie uvedené sa domnievam, že Všeobecný súd zohľadnil rozsah povinnosti odôvodnenia, ktorú má Komisia, tak, ako je uznaná v judikatúre, a nedopustil sa nijakého nesprávneho právneho posúdenia tým, že konštatoval, že sporné rozhodnutie je dostatočne odôvodnené, pokiaľ ide o pripísanie zodpovednosti za účasť na porušení za obdobie od 7. decembra 1992 do 8. januára 2004 spoločnosti Alstom. Na tomto závere nič nemenia ostatné tvrdenia uvedené spoločnosťami skupiny Alstom.

27 — Bez toho, aby bolo vzhľadom na už citovanú judikatúru potrebné vykonať v tejto fáze podrobnú porovnávaciu analýzu tvrdení uvedených v odpovedi na oznámenie o výhradách (pozri predchádzajúcu poznámku pod čiarou) a sporného rozhodnutia, teda poznamenávam, že tvrdenie založené na organizačnej štruktúre skupiny a samostatnosti odvetvia T & D je spomenuté v odôvodnení 347 sporného rozhodnutia a zamietnuté v odôvodneniach 353 a 355 uvedeného rozhodnutia. Odkazy na otázku vnútorného fungovania a prijímania rozhodnutí v odvetví T & D sú obsiahnuté tak v odôvodnení 346 (schvaľovanie návrhov ponúk), ako aj v odôvodnení 347 (ponechanie určitých rozhodnutí na materskú spoločnosť). Pokiaľ ide o tvrdenie založené na tom, že vzhľadom na skutočnosť, že predmet činnosti spoločnosti Alstom bol obmedzený na držbu a správu podielov, táto spoločnosť nemohla pôsobiť v odvetví RIP, toto tvrdenie je za okolností prejednávaného prípadu irelevantné a Komisia ho teda mohla implicitne zamietnuť, keďže na jednej strane skutočnosť, že materská spoločnosť nepôsobí na trhu, ktorého sa týka porušenie, nie je rozhodujúca na účely uplatňovania rozhodujúceho vplyvu (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdu prvého stupňa z 30. septembra 2009, Arkema/Komisia, T-168/05), a na druhej strane k pripísaniu porušenia, ktorého sa dopustila dcérska spoločnosť, osobe, ktorá uplatňuje rozhodujúci vplyv na túto spoločnosť, môže dôjsť, aj keď táto osoba nevykonáva vlastnú hospodársku činnosť (rozsudok z 11. júla 2013, Komisia/Stichting Administratiekantoor Portielje, C-440/11 P, body 43 a 44). Čo sa týka tvrdení založených na údajnej neexistencii vplyvu na obchodnú politiku dcérskych spoločností (a diskusie o nej), treba poukázať na to, že na jednej strane skutočnosť, či trhové správanie dcérskej spoločnosti je pod rozhodujúcim vplyvom materskej spoločnosti, nezávisí len od toho, kto určuje jej obchodnú politiku v užšom zmysle (pozri v tejto súvislosti návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott 18. apríla 2013 vo veci Schindler Holding a i./Komisia, v ktorej bol vydaný rozsudok z 18. júla 2013, C-501/11 P, bod 109 a citovanú judikatúru), a na druhej strane Komisia v prejednávanom prípade konštatovala, že všetky okolnosti týkajúce sa hospodárskych, organizačných a právnych väzieb medzi materskou spoločnosťou a dcérskymi spoločnosťami postačujú na preukázanie vplyvu materskej spoločnosti na trhové správanie dcérskych spoločností.

28 — Uznesenia zo 7. februára 2012, Total a Elf Aquitaine/Komisia (C-421/11 P, bod 57), a z 13. septembra 2012, Total a Elf Aquitaine/Komisia (už citované, bod 50).

33. Pokiaľ ide o už citovaný rozsudok Elf Aquitaine/Komisia, na ktorý poukazujú spoločnosti skupiny Alstom, v ktorom Súdny dvor zrušil rozsudok Súdu prvého stupňa pre nezohľadnenie povinnosti odôvodnenia, ktorú má Komisia, stačí poukázať na to, že na rozdiel od situácie vo veci, v ktorej bol vydaný tento rozsudok, spoločnosti skupiny Alstom neboli v prejednávanom prípade konfrontované s prvým rozhodnutím Komisie, v ktorom Komisia zmenila svoj zvyčajný prístup a vychádzala len z domnienky uplatňovania rozhodujúceho vplyvu na dcérsku spoločnosť materskou spoločnosťou na účely pripísania porušenia materskej spoločnosti. Spoločnosti skupiny Alstom sa teda v prejednávanej veci nemôžu odvolávať na riešenie použité v uvedenom rozsudku.

34. Pokiaľ ide o výhradu, podľa ktorej Všeobecný súd tým, že v bode 95 napadnutého rozsudku konštatoval, že odôvodnenia 345 až 347 sporného rozhodnutia predstavujú zhrnutie tvrdení uvedených spoločnosťou Alstom v bodoch 90 až 150 jej odpovede na oznámenie o výhradách, skreslil sporné rozhodnutie, táto výhrada je podľa môjho názoru neúčinná a v každom prípade nedôvodná. Je neúčinná, lebo aj keby sa Všeobecný súd v tejto súvislosti dopustil pochybenia, nič by to nemenilo na konštatovaní vyplývajúcom z predchádzajúcich bodov, že Komisia z právneho hľadiska dostatočne odôvodnila pripísanie zodpovednosti za porušenie spoločnosti Alstom. Je nedôvodná, lebo – ako som už uviedol – Komisia sa v skutočnosti zaoberala podstatou tvrdení uvedených spoločnosťou Alstom v konaní pred ňou. [29]

35. Čo sa týka tvrdenia založeného na tom, že Komisia vychádzala z dôkazov predložených treťou osobou, neexistuje nijaké pravidlo práva Únie, ktoré by bránilo Komisii v tom, aby – samozrejme, pri dodržaní práva na obhajobu – použila také dôkazy, pokiaľ sú relevantné. Pritom považujem za zrejmé, že Areva vzhľadom na to, že odkúpila od spoločnosti Alstom dcérske spoločnosti, ktoré sa zúčastnili na karteli, mohla disponovať relevantnými informáciami o fungovaní týchto dcérskych spoločností v období predchádzajúcom predaju. Spoločnosti skupiny Alstom navyše neuvádzajú, ktoré dôkazy spochybňujú, a už vôbec nenamietajú skreslenie týchto dôkazov.

36. Z vyššie uvedeného vyplýva, že prvá časť prvého odvolacieho dôvodu sa podľa môjho názoru musí zamietnuť.

2. O druhej časti prvého odvolacieho dôvodu spoločností skupiny Alstom

37. V rámci druhej časti svojho prvého odvolacieho dôvodu, ktorá sa týka bodu 200 napadnutého rozsudku, spoločnosti skupiny Alstom vytýkajú Všeobecnému súdu, že rozhodol, že Komisia bola oprávnená neuviesť dôvody, pre ktoré dvom spoločnostiam, ktoré v čase prijatia rozhodnutia netvorili hospodársku jednotku, možno uložiť solidárnu pokutu. Spoločnosti skupiny Alstom konkrétne vytýkajú Všeobecnému súdu, že v uvedenom bode 200 nevytkol Komisii, že osobitne neodôvodnila skutočnosť, že spoločnosti Alstom a spoločnosti Areva T&D SA (premenovanej na Alstom Grid SAS) solidárne uložila povinnosť zaplatiť pokutu, hoci tieto spoločnosti v čase prijatia sporného rozhodnutia už netvorili jeden podnik.

38. V tejto súvislosti sa domnievam, že v prejednávanom prípade Všeobecný súd nemusel bez toho, aby sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia, vytknúť Komisii, že osobitne neodôvodnila rozhodnutie uložiť solidárnu pokutu spoločnostiam Alstom a Areva T&D SA za obdobie, počas ktorého tvorili jeden podnik.

29 — Pozri poznámky pod čiarou 26 a 27 týchto návrhov.

39. V bodoch 20 a 21 týchto návrhov som už poukázal na to, že podľa judikatúry článok 296 ZFEÚ nevyžaduje, aby sa Komisia vyjadrila ku všetkým skutkovým a právnym otázkam, ktoré sa rozoberali v správnom konaní. [30] Okrem toho podľa judikatúry rozhodnutie Komisie vyplývajúce z ustálených rozhodnutí sa môže odôvodniť v súhrnnej podobe a Komisia musí poskytnúť jednoznačné odôvodnenie len vtedy, ak zašla podstatne ďalej ako v predchádzajúcich rozhodnutiach. [31]

40. V rozpore s tým, čo tvrdia spoločnosti skupiny Alstom, sa pritom uloženie solidárnej pokuty dcérskej spoločnosti, ktorá sa podieľala na porušení, a bývalej materskej spoločnosti za obdobie porušenia, v ktorom obdive spoločnosti tvorili v zmysle práva hospodárskej súťaže jeden podnik, neodlišuje od predchádzajúcej praxe Komisie a judikatúra ho nespochybnila. [32]

41. Táto prax sa zakladá na úvahe, že vzhľadom na to, že počas určitého obdobia spoločnosti tvorili v zmysle práva hospodárskej súťaže jeden podnik, ktorý porušil pravidlá hospodárskej súťaže, Komisia im môže solidárne uložiť pokutu za porušenie, ku ktorému došlo počas tohto obdobia. [33] Bez toho, aby boli dotknuté úvahy, ktoré uvediem v bode 155 a nasl. v rámci analýzy štvrtého odvolacieho dôvodu spoločností skupiny Alstom, poznamenávam, že skutočnosť, že v čase prijatia rozhodnutia Komisie uvedené spoločnosti už netvoria jednotný hospodársky subjekt, nie je okolnosťou, ktorá by sama osebe [34] bránila v uložení solidárnej pokuty týmto spoločnostiam ako subjektom, ktoré možno považovať za spoločne a nerozdielne zodpovedné za konanie podniku, ktorého boli súčasťou [35].

42. Za týchto podmienok sa vzhľadom na to, že – ako vyplýva z analýzy prvej časti prvého odvolacieho dôvodu – Komisia z právneho hľadiska dostatočne odôvodnila rozhodnutie pripísať zodpovednosť za porušenie materskej spoločnosti, domnievam, že v prejednávanom prípade nemožno vytýkať Komisii, že neuviedla osobitné odôvodnenie týkajúce sa uloženia povinnosti materskej spoločnosti s jej dcérskou spoločnosťou, ktorá sa priamo zúčastnila na karteli, solidárne zaplatiť pokutu, aj keď dotknuté spoločnosti v čase prijatia sporného rozhodnutia už netvorili jednotný hospodársky subjekt. [36]

43. Z toho vyplýva, že podľa môjho názoru sa druhá časť prvého odvolacieho dôvodu spoločností skupiny Alstom a v dôsledku toho aj uvedený prvý odvolací dôvod ako celok musia zamietnuť.

30 — Pozri rozsudok Volkswagen/Komisia (už citovaný, bod 127 a citovanú judikatúru).

31 — Pozri rozsudok Elf Aquitaine/Komisia (už citovaný, bod 155).

32 — V mnohých veciach Všeobecný súd potvrdil pokutu uloženú solidárne materskej spoločnosti a jej bývalej dcérskej spoločnosti, hoci v čase prijatia rozhodnutia už netvorili jednotný hospodársky subjekt. Pozri najmä rozsudok Súdu prvého stupňa z 15. júna 2005, Tokai Carbon a i./Komisia (T-71/03, T-74/03, T-87/03 a T-91/03, body 58 až 82, 387, 391 až 393 a bod 3 výroku, pokiaľ ide o solidárnu zodpovednosť dcérskej spoločnosti Intech EDM BV s jej bývalou materskou spoločnosťou Intech EDM AG), a rozsudky Všeobecného súdu z 13. septembra 2010, Trioplast Industrier/Komisia (T-40/06, Zb. s. II-4893, body 2, 74, 173 a výrok, pokiaľ ide o solidárnu zodpovednosť dcérskej spoločnosti Trioplast Witenheim s jej nástupnickými materskými spoločnosťami FLS a Trioplast Industrier, ďalej len „rozsudok Trioplast“); z 24. marca 2011, IBP a International Building Products France/Komisia (T-384/06, Zb. s. II-1177, bod 13 a výrok, pokiaľ ide o solidárnu zodpovednosť spoločnosti IBP France s jej bývalými materskými spoločnosťami Delta a AFC); z 24. marca 2011, IMI a i./Komisia (T-378/06, body 4, 14 a výrok, pokiaľ ide o solidárnu zodpovednosť dcérskych spoločností Aquatis a Simplex s ich bývalou materskou spoločnosťou IMI), a z 24. marca 2011, Tomkins/Komisia (T-382/06, Zb. s. II-1157, body 3, 55 až 59 a bod 2 výroku, pokiaľ ide o solidárnu zodpovednosť spoločnosti Pegler s jej bývalou materskou spoločnosťou Tomkins).

33 — Pokiaľ ide o vysvetlenie dôvodov týkajúcich sa účinnosti vymáhania pokuty, ktoré odôvodňujú uloženie solidárnej pokuty v takých prípadoch, odkazujem na návrhy, ktoré som predniesol vo veci Komisia/Siemens Österreich a i. (už citovanej, body 52, 82 a 84 *in fine*).

34 — Je pravda, že – ako podrobnejšie rozoberiem v bodoch 160 až 162 týchto návrhov a ako som uviedol v bode 83 a nasl. návrhov, ktoré som predniesol v už citovanej veci Komisia/Siemens Österreich a i. – táto okolnosť má určitý vplyv na právomoc Komisie uložiť takú solidárnu pokutu, keďže v prípade, ak ju Komisia bude chcieť uložiť, bude z dôvodov právnej istoty povinná uviesť podiel, ktorý solidárni dlžníci budú musieť znášať vo svojich vnútorných vzťahoch.

35 — Pozri návrhy, ktoré som predniesol vo veci Komisia/Siemens Österreich a i. (už citovanej, bod 80).

36 — Spoločnosti skupiny Alstom vo svojej replike podľa všetkého chcú rozšíriť svoju argumentáciu v tom zmysle, že vytýkajú Všeobecnému súdu, že nevytkol Komisii, že neodôvodnila uloženie solidárnej pokuty právnym subjektom, ktoré spolu *nikdy* netvorili spoločný hospodársky subjekt, teda spoločnostiam Alstom a Areva. V tejto súvislosti bez toho, aby bolo potrebné zaoberať sa otázkou prípustnosti takej výhrady – ktorá nebola vznesená v prvostupňovom konaní ani v odvolacom konaní – poukazujem na to, že Komisia v spornom rozhodnutí neuložila solidárnu pokutu spoločnostiam Areva a Alstom, takže jej nemožno vytýkať, že v tejto súvislosti neuviedla odôvodnenie. Otázka založenia „faktickej solidarity“ spoločností Areva a Alstom je v každom prípade predmetom štvrtého odvolacieho dôvodu spoločností skupiny Alstom a je analyzovaná v bode 101 a nasl. týchto návrhov.

B – *O druhom odvolacom dôvode spoločností skupiny Alstom založenom na tom, že Všeobecný súd porušil svoju povinnosť odôvodnenia, ako aj na porušení článku 263 ZFEÚ a o prvom odvolacom dôvode spoločnosti Areva založenom na tom, že Všeobecný súd porušil svoju povinnosť odôvodnenia, ako aj na porušení práva na obhajobu*

44. V rámci svojho druhého odvolacieho dôvodu, ktorý sa delí na štyri časti, spoločnosti skupiny Alstom tvrdia, že Všeobecný súd porušil povinnosť odôvodniť svoj rozsudok, ktorá vyplýva z článkov 36 a 53 Štatútu Súdneho dvora Európskej únie, ako aj článok 263 ZFEÚ. Spoločnosti skupiny Alstom v rámci troch prvých častí svojho druhého odvolacieho dôvodu konkrétne tvrdia, že Všeobecný súd porušil svoju povinnosť odôvodnenia, ako aj článok 263 ZFEÚ tým, že viackrát nahradil úvahy Komisie vlastnými úvahami, pričom dodatočne doplnil sporné rozhodnutie o dôvody, ktoré v ňom nie sú uvedené. Prvá a druhá časť sa týka odôvodnenia napadnutého rozsudku v súvislosti s pripísaním zodpovednosti za porušenie spoločnosti Alstom a spoločnosti T&D Holding SA (predtým Areva T&D Holding SA) ako materským spoločnostiam. Tretia časť sa týka úvah, ktoré Všeobecný súd uviedol v bodoch 214 až 216 napadnutého rozsudku, týkajúcich sa prispenia na zaplatenie solidárnej pokuty rovným dielom. Táto časť úzko súvisí s otázkami preberanými v rámci štvrtého odvolacieho dôvodu spoločností skupiny Alstom, a teda bude analyzovaná spolu s ním v bode 155 a nasl. V rámci štvrtej časti svojho druhého odvolacieho dôvodu spoločnosti skupiny Alstom napádajú odôvodnenie napadnutého rozsudku v rozsahu, v akom Všeobecný súd v tomto rozsudku rozhodol, že spoločnostiam, ktoré v čase prijatia sporného rozhodnutia netvoria hospodársku jednotku, možno uložiť solidárnu pokutu.

45. Areva v rámci svojho prvého odvolacieho dôvodu tvrdí, že Všeobecný súd porušil svoju povinnosť odôvodnenia a právo na obhajobu v rámci analýzy skutočného uplatňovania rozhodujúceho vplyvu na jej bývalé dcérske spoločnosti počas obdobia od 9. januára do 11. mája 2004.

46. Vzhľadom na to, že odvolateľky v rámci týchto odvolacích dôvodov namietajú, že Všeobecný súd porušil svoju povinnosť odôvodnenia, považujem za potrebné pripomenúť na úvod rozsah tejto povinnosti tak, ako ho vymedzila judikatúra, a poukázať osobitne na hranice, ktoré musí dodržať Všeobecný súd pri skúmaní zákonnosti v súvislosti s rozsahom odôvodnenia obsiahnutého v napadnutom akte.

1. O rozsahu povinnosti odôvodnenia, ktorú má Všeobecný súd, a o zákaze nahradiť odôvodnenie napadnutého aktu

47. Povinnosť Všeobecného súdu odôvodniť svoje rozsudky vyplýva z článku 36 v spojení s článkom 53 prvým odsekom Štatútu Súdneho dvora.

48. Podľa ustálenej judikatúry musia z odôvodnenia rozsudku jasne a nepochybne vyplývať úvahy Všeobecného súdu tak, aby sa mohli dotknuté osoby oboznámiť s dôvodmi prijatého rozhodnutia a Súdny dvor mohol vykonať jeho preskúmanie. [37]

49. Povinnosť odôvodnenia však Všeobecnému súdu neukladá, aby vypracoval odôvodnenie, ktoré by vyčerpávajúcim spôsobom rozoberalo jednotlivo všetky úvahy vyjadrené účastníkmi sporu. Odôvodnenie teda môže byť implicitné pod podmienkou, že umožní zúčastneným osobám oboznámiť sa s dôvodmi, pre ktoré Všeobecný súd neprijal ich tvrdenia, a poskytne Súdnemu dvoru dostatok podkladov, aby mohol vykonať preskúmanie. [38]

37 — Pozri najmä rozsudok Ziegler/Komisia (už citovaný, bod 81 a citovanú judikatúru).

38 — Tamže (bod 82 a citovanú judikatúru).

50. Ďalej platí, že pri rozhodovaní o žalobe o neplatnosť Súdny dvor a Všeobecný súd v nijakom prípade nemôžu nahradiť odôvodnenie autora napadnutého aktu svojím vlastným odôvodnením.[39] Súd Únie teda nemôže vybaviť právny akt Únie, ktorý sa opiera o nesprávne, protiprávne alebo nedostatočné dôvody, úplne inými dôvodmi a potom ho ponechať v platnosti. Je to z dôvodu, že mimo oblasti pôsobnosti neobmedzenej právomoci (článok 261 ZFEÚ) nesmie súd Únie napadnutý akt zmeniť, ale musí ho vyhlásiť za neplatný, ak je žaloba o neplatnosť opodstatnená, prípadne v rozsahu, v akom je opodstatnená (článok 264 prvý odsek ZFEÚ).[40]

51. Napriek tomu však po prvé nič nebráni súdu Únie dôkladne preskúmať odvolacie dôvody a tvrdenia uvedené odvolateľmi s cieľom overiť ich dôvodnosť a podrobne ich posúdiť.[41] Po druhé z judikatúry vyplýva, že hoci konanie o žalobe o neplatnosť môže viesť Všeobecný súd k výkladu odôvodnenia napadnutého aktu odlišujúcemu sa od výkladu jeho autorom, respektíve za určitých podmienok k odmietnutiu formálneho odôvodnenia tohto autora, Všeobecný súd to nemôže urobiť v prípade, ak to neodôvodňuje žiadna vecná okolnosť.[42]

52. Vzhľadom na tieto zásady vyjadrené judikatúrou je teda podľa môjho názoru potrebné posúdiť, či Všeobecný súd protiprávne nahradil odôvodnenie obsiahnuté v spornom rozhodnutí svojím vlastným odôvodnením. Na tento účel bude potrebné posúdiť, či sa Všeobecný súd v napadnutom rozsudku obmedzil na – hoci aj podrobné – preskúmanie žalobných dôvodov a tvrdení uvedených odvolateľkami v konaní pred ním s cieľom overiť ich dôvodnosť, alebo či naopak doplnil rozhodnutie o úplne iné dôvody s cieľom ponechať ho v platnosti.

53. V tejto súvislosti je potrebné ešte dodať, že hoci je pravda, že – ako tvrdia spoločnosti skupiny Alstom – európske konanie týkajúce sa preskúmania zákonnosti aktov inštitúcií je „procesom uplatneným na akt“, takže – ako už bolo uvedené – nie je možné dopĺňať k tomuto aktu iné nové dôvody s cieľom „zachrániť“ ho, nič to nemení na skutočnosti, že súdy Únie musia byť na to, aby v celom rozsahu preskúmali zákonnosť aktu, schopné v celom rozsahu odpovedať na tvrdenia uvedené žalobcami v konaní pred nimi. Na tento účel môže byť potrebné, aby tieto súdy analyzovali tvrdenia alebo dôkazy uvedené počas správneho konania dokonca podrobnejšie ako v napadnutom akte.[43] Pokiaľ je totiž odôvodnenie aktu samo osebe dostatočné a nie je poznačené vadou, nič nebráni Všeobecnému súdu v tom, aby poskytol odôvodnenie, ktoré obsahuje – v reakcii na tvrdenia uvedené v konaní pred ním účastníkmi sporu – analýzu alebo úvahy týkajúce sa tvrdení alebo dôkazov uvedených v konaní pred Komisiou, ktoré sú podrobnejšie ako analýza alebo úvahy obsiahnuté v napadnutom akte.

2. O prvej časti druhého odvolacieho dôvodu spoločností skupiny Alstom

54. V rámci prvej časti svojho druhého odvolacieho dôvodu, ktorá sa týka bodov 101 až 110 napadnutého rozsudku, spoločnosti skupiny Alstom vytýkajú Všeobecnému súdu, že nahradil úvahy Komisie svojimi úvahami a že uviedol podstatné dôvody, ktoré slúžia ako dodatočný základ rozhodnutia, čo sa týka skúmania okolností uvedených s cieľom vyvrátiť domnienku uplatňovania

39 — Rozsudky z 27. januára 2000, DIR International Film a i./Komisia (C-164/98 P, Zb. s. I-447, body 38 a 49); z 1. júna 2006, P&O European Ferries (Vizcaya) a Diputación Foral de Vizcaya/Komisia (C-442/03 P a C-471/03 P, Zb. s. I-4845, body 60 a 67), a z 22. decembra 2008, British Aggregates/Komisia (C-487/06 P, Zb. s. I-10515, bod 141). Tak sa prejavuje kasačná povaha žaloby o neplatnosť, ktorá spočíva na zásade inštitucionálnej rovnováhy, ktorou sa vyznačuje štruktúra a fungovanie Európskej únie. Zachovanie inštitucionálnej rovnováhy prikazuje, aby každý orgán pri výkone svojich právomoci rešpektoval právomoci iných orgánov. V tejto súvislosti pozri bod 92 návrhov, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott 6. septembra 2012 vo veci Frucona Košice/Komisia (rozsudok z 24. januára 2013, C-73/11 P).

40 — Pozri návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci Frucona Košice/Komisia (už citovanej, bod 93 a citovanú judikatúru).

41 — Pozri v tom istom zmysle rozsudky z 2. apríla 2009, Bouygues a Bouygues Télécom/Komisia (C-431/07 P, Zb. s. I-2665, bod 68), a Alliance One International a Standard Commercial Tobacco/Komisia a Komisia/Alliance One International a i. (už citovaný, body 121 a 122), ako aj uznesenia Total Elf Aquitaine/Komisia (zo 7. februára 2012, už citované, bod 65, a z 13. septembra 2012, už citované, body 59 a 60).

42 — Rozsudky DIR International Film a i./Komisia (už citovaný, bod 42) a British Aggregates/Komisia (už citovaný, bod 142), ako aj návrhy, ktoré som predniesol 17. júla 2008 v poslednej uvedenej veci (bod 107).

43 — V tejto súvislosti pozri návrhy, ktoré som predniesol 17. februára 2011 vo veci Elf Aquitaine/Komisia (už citovanej, bod 54). Pozri v tom istom zmysle návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci Frucona Košice/Komisia (už citovanej, bod 94).

rozhodujúceho vplyvu spoločnosťou Alstom na jej dcérske spoločnosti počas obdobia od 7. decembra 1992 do 8. januára 2004. Konkrétne body 102 až 110 napadnutého rozsudku obsahujú analýzu určitých tvrdení uvedených spoločnosťou Alstom v bodoch 90 až 150 jej odpovede na oznámenie o výhradách. Všeobecný súd zaujíma stanovisko k týmto okolnostiam a posudzuje ich, hoci takéto posúdenia neboli uvedené v spornom rozhodnutí, a teda boli doplnené k zneniu tohto rozhodnutia.

55. V tejto súvislosti v prvom rade uvádzam, že v rámci analýzy prvej časti prvého odvolacieho dôvodu [44] uvedeného spoločnosťami skupiny Alstom som už poukázal na to, že Všeobecný súd sa nedopustil nesprávneho posúdenia tým, že rozhodol, že Komisia v spornom rozhodnutí dostatočne odôvodnila pripísanie zodpovednosti za porušenie spáchané počas obdobia od 7. decembra 1992 do 8. januára 2004 spoločnosti Alstom.

56. V tomto kontexte napadnutý rozsudok nedopĺňa sporné rozhodnutie o dôvody, ktoré sú úplne odlišné od tých, na základe ktorých Komisia dospela k vyvodeniu zodpovednosti spoločnosti Alstom. Odôvodnenie napadnutého rozsudku je totiž v súlade s odôvodnením sporného rozhodnutia. Je pravda, že Všeobecný súd v reakcii na tvrdenia uvedené spoločnosťou Alstom v konaní pred ním v bodoch 102 až 109 napadnutého rozsudku vykonal veľmi presnú analýzu súboru listín, ktoré Alstom predložila počas správneho konania. V spornom rozhodnutí sa nenachádza taká podrobná analýza. To však neznamená, že Všeobecný súd protiprávne nahradil odôvodnenie.

57. V súlade s tým, čo som uviedol v bode 53 týchto návrhov, sa totiž domnievam, že vzhľadom na to, že odôvodnenie sporného rozhodnutia, čo sa týka pripísania zodpovednosti za porušenie spáchané počas predmetného obdobia spoločnosti Alstom, je samo osebe dostatočné a nie je poznačené vadou, nič nebránilo Všeobecnému súdu, aby s cieľom odpovedať na tvrdenia uvedené v konaní pred ním spoločnosťou Alstom vykonal podrobnú analýzu tvrdení a dôkazov uvedených v konaní pred Komisiou, ktorá je podrobnejšia ako analýza obsiahnutá v spornom rozhodnutí. Naopak, takýto prístup podľa môjho názoru svedčí o dôslednosti Všeobecného súdu pri analyzovaní tvrdení uvedených spoločnosťou Alstom v konaní pred ním.

58. Z týchto úvah vyplýva, že prvá časť druhého odvolacieho dôvodu spoločností skupiny Alstom sa musí zamietnuť.

3. O prvom odvolacom dôvode spoločnosti Areva a o druhej časti druhého odvolacieho dôvodu spoločností skupiny Alstom

a) Tvrdenia účastníkov konania

59. V rámci svojho prvého odvolacieho dôvodu, ktorý sa týka bodov 144 až 152 napadnutého rozsudku, Areva namieta porušenie povinnosti odôvodnenia a práva na obhajobu zo strany Všeobecného súdu. Areva tvrdí, že Všeobecný súd v bode 150 napadnutého rozsudku nahradil úvahy Komisie vlastnými úvahami, pričom dodatočne doplnil k spornému rozhodnutiu dve nové okolnosti s cieľom zamietnuť tvrdenia, podľa ktorých v období od 9. januára 2004 do 11. mája 2004 Areva a Areva T&D Holding SA nemali dostatočnú skúsenosť v odvetví T & D na to, aby mohli skutočne uplatňovať rozhodujúci vplyv na správanie svojich dcérskych spoločností. Areva popiera jednak tvrdenie, že mohla získať vedomosti o odvetví T & D v období medzi uzavretím zmluvy o prevode dcérskych spoločností spoločnosti Alstom pôsobiacich v odvetví T & D v septembri 2003 a skutočným prevodom týchto dcérskych spoločností 8. januára 2004, a jednak tvrdenie, že nebolo vylúčené, že prijatie nového riadiaceho pracovníka pre tieto dcérske spoločnosti do zamestnania mimo skupiny umožnilo spoločnosti Areva získať skúsenosť v odvetví T & D.

44 — Pozri bod 24 a nasl. týchto návrhov.

60. Areva pritom po prvé tvrdí, že Komisia predtým neuviedla tieto dve okolnosti a že tieto okolnosti teda predstavujú doplnenie alebo nahradenie odôvodnenia, na ktorom je založené sporné rozhodnutie, zo strany Všeobecného súdu. Po druhé tvrdenia Všeobecného súdu neumožňujú porozumieť dôvodom, pre ktoré Všeobecný súd neprijal tvrdenia spoločnosti Areva, a napadnutý rozsudok je teda nedostatočne odôvodnený. Po tretie Všeobecný súd tiež porušil právo spoločnosti Areva na obhajobu. Na jednej strane Všeobecný súd tým, že vychádzal z okolností, ktoré v skutočnosti predstavovali domnienky, zmenil kapitálovú domnienku na nevyvrátiteľnú a uložil spoločnosti Areva *probatio diabolica* v rámci preukázania neexistencie skutočného uplatňovania rozhodujúceho vplyvu touto spoločnosťou na jej bývalé dcérske spoločnosti tým, že vyžadoval, aby predložila negatívny dôkaz o nezasahovaní do ich správania. Na druhej strane Všeobecný súd neumožnil spoločnosti Areva vyjadriť sa k vyššie uvedeným novým okolnostiam doplneným k spornému rozhodnutiu.

61. Areva vo svojej replike tvrdí, že Všeobecný súd sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia, keďže nevytkol Komisii, že si nesplnila svoju povinnosť odôvodnenia v rámci analýzy skutočného uplatňovania rozhodujúceho vplyvu spoločnosťou Areva na jej bývalé dcérske spoločnosti. Areva konkrétne tvrdí, že Komisia nereagovala na niektoré tvrdenia, ktoré uviedla, a že sa podrobne nevyjadrila k ďalším tvrdeniam, ktoré uviedla.

62. V rámci druhej časti svojho druhého odvolacieho dôvodu spoločnosti skupiny Alstom, a najmä T&D Holding SA, v podstate uvádzajú rovnakú výhradu, ako je výhrada spoločnosti Areva založená na tom, že Všeobecný súd porušil svoju povinnosť odôvodnenia. Všeobecný súd sa teda neobmedzil na rozhodnutie o bodoch nachádzajúcich sa v spornom rozhodnutí, pokiaľ ide o získanie vedomostí o odvetví T & D spoločnosťou T&D Holding SA, ale doplnil dve nové okolnosti, a to tie, ktoré spomenula Areva a ktoré sú uvedené v bode 59 týchto návrhov. Tieto dve okolnosti neboli rozobraté počas správneho konania, takže Všeobecný súd zmenil a doplnil odôvodnenie sporného rozhodnutia tým, že protiprávne nahradil odôvodnenie.

63. Komisia nesúhlasí s týmito tvrdeniami. Konkrétne tvrdí, že výhrada spoločnosti Areva založená na vade odôvodnenia je neprípustná, lebo Areva v skutočnosti nespochybňuje odôvodnenie rozsudku, ale posúdenie dôkazov, ktoré vykonal Všeobecný súd, čo je v odvolacom konaní neprípustné.

b) Analýza

64. Je potrebné v prvom rade overiť – vzhľadom na kritériá uvedené v bodoch 47 až 53 týchto návrhov –, či Všeobecný súd v napadnutom rozsudku nahradil odôvodnenie, ako to tvrdí tak Areva, ako aj spoločnosti skupiny Alstom. Ich argumentácia sa týka osobitne dvoch okolností – spomenutých v bode 59 týchto návrhov –, ktoré Všeobecný súd v bode 150 napadnutého rozsudku údajne doplnil k odôvodneniu sporného rozhodnutia.[45] Na tento účel považujem za potrebné vychádzať z podrobnej analýzy napadnutého rozsudku.

65. V bodoch 144 až 152 napadnutého rozsudku Všeobecný súd zamietol žalobný dôvod spoločností Areva a T&D Holding založený na tom, že Komisia porušila pravidlá pripísania porušení, keďže im pripísala zodpovednosť za porušenie za obdobie od 9. januára do 11. mája 2004 ako stopercentným materským spoločnostiam spoločností Areva T&D SA a Areva T&D AG. Areva a T&D Holding tvrdili, že okolnosti, ktoré uviedli počas správneho konania, sú dostatočnými dôkazmi na vyvrátenie domnienky zodpovednosti vyplývajúcej zo skutočnosti, že celé základné imanie dcérskych spoločností vlastnili ich materské spoločnosti.

45 — V spornom rozhodnutí sa odôvodnenie zamietnutia tvrdení uvedených spoločnosťou Areva (a spoločnosťou Areva T&D Holding) na vyvrátenie domnienky rozhodujúceho vplyvu na ich dcérske spoločnosti nachádza v odôvodnení 370, ktoré odkazuje na odôvodnenie 364, pokiaľ ide o zhrnutie týchto tvrdení.

66. Všeobecný súd v napadnutom rozsudku na účely zamietnutia tohto žalobného dôvodu najprv rozobral sporné rozhodnutie a pripomenul relevantné zásady stanovené judikatúrou (body 144 a 145). Ďalej konštatoval, že prináleží spoločnostiam Areva a T&D Holding vyvrátiť vyššie uvedenú domnienku zodpovednosti (bod 146), a teda že je potrebné skúmať, či skutkové okolnosti uvedené počas správneho konania, na ktoré sa uvedené spoločnosti znovu odvolávali v konaní pred Všeobecným súdom, majú dostatočnú dôkaznú silu na vyvrátenie domnienky zodpovednosti (bod 147). Všeobecný súd teda pripomenul tvrdenia, ktoré Areva a T&D Holding uviedli počas správneho konania, a najmä tvrdenia týkajúce sa nedostatku skúsenosti v odvetví T & D (bod 148), a napokon v bode 149 z dôvodov uvedených v bode 150 dospel k záveru, že tieto okolnosti, posudzované samostatne alebo aj vcelku, nie sú spôsobilé preukázať, že dcérske spoločnosti určovali svoje smerovanie na trhu vo vzťahu ku spoločnostiam Areva a T&D Holding skutočne samostatne, a že Komisia sa teda v spornom rozhodnutí nedopustila nesprávneho posúdenia tým, že tieto skutočnosti odmietla ako nemajúce dostatočnú dôkaznú silu.

67. Všeobecný súd konkrétnejšie dospel k tomuto záveru na základe toho, že v bode 150 napadnutého rozsudku vychádzal jednak z konštatovania, že tvrdenia spoločností Areva a T&D Holding – podľa ktorých tieto spoločnosti nemali dostatočnú skúsenosť na to, aby mohli skutočne uplatňovať rozhodujúci vplyv na svoje dcérske spoločnosti – neboli podložené, a jednak z úvahy, že z týchto tvrdení nemožno vyvodiť, že tieto dve materské spoločnosti sa nevyhnutne vzdali uplatňovania takého vplyvu. Tieto konštatovania nie sú spochybnené v argumentácii účastníkov konania.

68. V tomto kontexte a najmä s cieľom posilniť svoju argumentáciu Všeobecný súd uviedol prvé tvrdenie, na ktoré poukazujú Areva a T&D Holding, pričom konštatoval, že nie je vylúčené, že tieto spoločnosti mohli získať alebo si prinajmenšom rozšíriť znalosti o odvetví T & D počas rokovania začatého na účely prevodu činnosti spoločnosti Alstom v odvetví T & D. Táto doplňujúca úvaha, ktorú Všeobecný súd uviedol na základe informácií obsiahnutých v spise [46], a to výlučne s cieľom reagovať na tvrdenie, ktoré v konaní pred ním uviedli Areva a T&D Holding, je podľa môjho názoru navyše úplne primeraná. Je totiž zrejmé, že skupina, akou je Areva, nebude vykonávať operáciu takej veľkosti a významu bez toho, aby získala mimoriadne podrobné informácie o predmetnom odvetví s cieľom vyhodnotiť riziká takej operácie.

69. Všeobecný súd ďalej uviedol druhé tvrdenie, na ktoré poukazujú Areva a T&D Holding, a to otázku, ktorá už bola rozobratá v odôvodnení 370 sporného rozhodnutia, týkajúcu sa vymenovania nového člena správnej rady spoločnosti Areva, tiež nazývaného generálny riaditeľ spoločnosti Areva T&D Holding, ako aj riaditeľa odvetvia T & D a člena výkonného výboru spoločnosti Areva. Vzhľadom na toto vymenovanie, ku ktorému došlo – ako vyplýva z odôvodnenia 370 sporného rozhodnutia – desať dní po nadobudnutí predmetných dcérskych spoločností spoločnosťou Areva, Všeobecný súd v súlade s uvedeným odôvodnením sporného rozhodnutia v bode 150 napadnutého rozsudku konštatoval, že „externé prijatie tohto nového riadiaceho pracovníka do zamestnania ani zďaleka nepreukazuje samostatnosť [dcérskych spoločností] v rámci skupiny Areva, ale naopak potvrdzuje, že na začiatku dotknutého obdobia Areva a Areva T & D Holding boli organizované spôsobom, ktorý im umožňoval vykonávať skutočnú kontrolu nad svojimi dcérskymi spoločnosťami pôsobiacimi v odvetví T & D, ktorých boli 100 % vlastníkmi, a rozhodujúcim spôsobom ovplyvňovať ich správanie na trhu“. Veta, na ktorú poukazujú Areva a T&D Holding, týkajúca sa skutočnosti, že nebolo vylúčené, že uvedené „externé prijatie do zamestnania umožnilo spoločnostiam Areva a Areva T & D Holding získať znalecký posudok, ktorý [získať odborné znalosti, ktoré – *neoficiálny preklad*] nemali v dotknutom odvetví“, predstavuje len vloženú vetu, ktorá má posilniť zamietnutie tvrdenia týkajúceho sa neexistencie skúsenosti v odvetví T & D. Túto vetu teda podľa môjho názoru nemožno považovať za rozhodujúci faktor na podporu odôvodnenia napadnutého rozsudku.

46 — V bode 150 napadnutého rozsudku Všeobecný súd poukazuje na písomné podania spoločnosti skupiny Areva v návrhu vo veci T-117/07, na ich odpoveď na oznámenie o výhradách pripojenú k uvedenému návrhu, ako aj na dokumenty predložené týmito spoločnosťami v reakcii na žiadosť Komisie o informácie z 20. septembra 2006.

70. Z tejto podrobnej analýzy napadnutého rozsudku vyplýva, že v rozpore s tým, čo tvrdia Areva a spoločnosti skupiny Alstom, Všeobecný súd tým, že v bodoch 144 až 152 napadnutého rozsudku preskúmal okolnosti týkajúce sa údajnej samostatnosti dcérskych spoločností uvedené v konaní pred ním, len podrobne odpovedal na tvrdenia uvedené v konaní pred ním, a teda preskúmal zákonnosť sporného rozhodnutia bez toho, aby nahradil odôvodnenie, ktoré Komisia uviedla v tomto rozhodnutí, svojím vlastným odôvodnením.[47] Výhrada založená na protiprávnom nahradení odôvodnenia sa teda podľa môjho názoru musí zamietnuť.

71. Areva ďalej namieta porušenie povinnosti odôvodnenia z dôvodu, že úvahy Všeobecného súdu týkajúce sa údajných dvoch nových okolností doplnených k spornému rozhodnutiu jej neumožňujú pochopiť, ako by tieto okolnosti mohli odôvodniť konštatovanie skutočného uplatňovania rozhodujúceho vplyvu.

72. V tejto súvislosti – bez toho, aby bolo potrebné vyjadriť sa k otázke prípustnosti niektorých tvrdení spoločnosti Areva, na ktorú poukázala Komisia – podľa môjho názoru stačí poznamenať, že z analýzy bodov 144 až 152 napadnutého rozsudku, ktorú som vykonal v bodoch 65 až 69 týchto návrhov, vyplýva, že dve okolnosti uvedené spoločnosťou Areva nepredstavujú nové okolnosti uvedené Všeobecným súdom na podporu sporného rozhodnutia, ale sú len doplnkom úvah v reakcii na tvrdenie, ktoré uviedla Areva tak v konaní pred Komisiou, ako aj pred Všeobecným súdom, že Areva nebola schopná skutočne uplatňovať rozhodujúci vplyv na svoje dcérske spoločnosti z dôvodu, že nemala skúsenosť v odvetví T & D. Tieto tvrdenia teda neslúžia ako základ konštatovania o skutočnom uplatňovaní rozhodujúceho vplyvu, ako to tvrdí Areva.

73. Areva ďalej namieta porušenie svojho práva na obhajobu. Po prvé, čo sa týka výhrady založenej na tom, že nemala možnosť zaujať stanovisko k predmetným dvom údajne novým tvrdeniam, je potrebné poznamenať, že vzhľadom na to, že tieto tvrdenia predstavujú len doplnok úvah uvedených v napadnutom rozsudku v reakcii na tvrdenia uvedené samotnou spoločnosťou Areva, táto spoločnosť nemôže tvrdiť, že Všeobecný súd jej musel nevyhnutne umožniť zaujať v tejto súvislosti stanovisko.

74. Po druhé, pokiaľ ide o výhradu spoločnosti Areva založenú na tom, že Všeobecný súd porušil jej právo na obhajobu tým, že jej uložil *probatio diabolica*, už som mal príležitosť poznamenať, že vzhľadom na povahu domnienky, ktorá umožňuje, aby sa prostredníctvom logicko-deduktívnej operácie dospelo od známej skutočnosti k dôkazu o neznámej skutočnosti, sa zdá logické, že subjekt, proti ktorému táto domnienka pôsobí, bude musieť v zásade predložiť negatívny dôkaz o skutočnosti zistenej len spôsobom domnienky. Samotná okolnosť, že sa vyžaduje takýto dôkaz, neumožňuje dospieť k záveru, že domnienka má nevyvrátiteľný charakter, najmä vtedy, ak sa tak ako v našom prípade musí takýto dôkaz hľadať na strane subjektu, proti ktorému domnienka pôsobí.[48] Z toho vyplýva, že Areva nemôže namietať porušenie svojho práva na obhajobu z dôvodu, že Všeobecný súd vyžadoval, aby preukázala, že neuplatňovala rozhodujúci vplyv na svoje dcérske spoločnosti.

47 — Pozri uznesenia Total a Elf Aquitaine/Komisia (zo 7. februára 2012, už citované, bod 65, a z 13. septembra 2012, už citované, body 59 a 60).

48 — Pozri návrhy, ktoré som predniesol vo veci Elf Aquitaine/Komisia (už citovanej, bod 64). Súdny dvor potvrdil tento prístup v bode 70 rozsudku týkajúceho sa uvedenej veci. V tejto súvislosti pozri tiež rozsudok Všeobecného súdu z 9. septembra 2011, Alliance One International/Komisia (T-25/06, Zb. s. II-5741, bod 200).

75. Po tretie, čo sa týka námietky, ktorú uvádza Areva vo svojej replike a ktorá je spomenutá v bode 61 týchto návrhov, je potrebné pripomenúť, že z článku 42 ods. 2 a článku 118 rokovacieho poriadku [49] vyplýva, že uvádzanie nových dôvodov je prípustné počas konania len vtedy, ak sú tieto dôvody založené na nových právnych a skutkových okolnostiach, ktoré vyšli najavo v priebehu konania. Treba pritom konštatovať, že Areva uviedla tento dôvod [50] až v štádiu repliky a že tento dôvod nie je založený na okolnostiach, ktoré by vyšli najavo po podaní odvolania. [51] Taký nový dôvod uvedený po prvý raz počas tohto konania je podľa môjho názoru zjavne oneskorený, a teda neprípustný. [52]

76. Vzhľadom na vyššie uvedené sa domnievam, že prvý odvolací dôvod spoločnosti Areva a druhá časť druhého odvolacieho dôvodu spoločností skupiny Alstom sa musia zamietnuť.

4. O štvrtej časti druhého odvolacieho dôvodu spoločností skupiny Alstom

77. V rámci štvrtej časti svojho druhého odvolacieho dôvodu spoločnosti skupiny Alstom namietajú nedostatok odôvodnenia v napadnutom rozsudku, keďže bod 206 tohto rozsudku neumožňuje zistiť jednak to, prečo Komisia mohla bez toho, aby v tejto súvislosti odôvodnila sporné rozhodnutie, uložiť pokuty subjektom, ktoré v čase prijatia sporného rozhodnutia už netvorili hospodársku jednotku, a jednak to, prečo judikatúra, ktorú citovali, nie je relevantná.

78. V tejto súvislosti som už v bodoch 40 až 42 týchto návrhov v rámci analýzy druhej časti prvého odvolacieho dôvodu spoločností skupiny Alstom uviedol dôvody, pre ktoré sa domnievam, že v prejednávanom prípade nemožno vytýkať Komisii, že neuviedla osobitné odôvodnenie týkajúce sa uloženia povinnosti materskej spoločnosti s jej dcérskou spoločnosťou, ktorá sa priamo zúčastnila na karteli, solidárne zaplatiť pokutu, aj keď tieto spoločnosti v čase prijatia sporného rozhodnutia už netvorili hospodársku jednotku.

79. V bode 206 napadnutého rozsudku však Všeobecný súd skutočne vysvetlil, že Komisia mohla uložiť solidárnu pokutu spoločnostiam, ktoré v čase prijatia rozhodnutia už nepatrili k tej istej skupine, pokiaľ solidárna zodpovednosť za zaplatenie pokuty pokrývala len obdobie porušovania, počas ktorého tieto spoločnosti tvorili hospodársku jednotku, čiže tvorili jeden podnik v zmysle práva hospodárskej súťaže. Všeobecný súd tiež vysvetlil, že z judikatúry – a to bez ohľadu na to, či účastníci konania túto judikatúru citovali alebo necitovali – nevyplýva, že povinnosť solidárne zaplatiť pokutu možno uložiť iba spoločnostiam, ktoré v čase prijatia rozhodnutia ukladajúceho danú pokutu tvoria hospodársku jednotku.

80. Za týchto okolností Všeobecnému súdu nemožno vytýkať nijaké porušenie jeho povinnosti odôvodnenia, takže štvrtá časť druhého odvolacieho dôvodu sa podľa môjho názoru musí tiež zamietnuť.

49 — Vzhľadom na to, že odvolania boli podané pred 1. novembrom 2012, keď nadobudol účinnosť nový Rokovací poriadok Súdneho dvora, v súlade so zásadou *tempus regit actum* treba ich prípustnosť posúdiť z hľadiska Rokovacieho poriadku Súdneho dvora z 19. júna 1991. V tejto súvislosti pozri uznesenie Všeobecného súdu zo 7. septembra 2010, Norilsk Nickel Harjavalta a Umicore/Komisia (T-532/08, Zb. s. II-3959, bod 70 a citovanú judikatúru), ako aj návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci Ziegler/Komisia (už citovanej, poznámka pod čiarou 90). V novom Rokovacom poriadku Súdneho dvora boli uvedené ustanovenia zmenené na článok 127 ods. 1 a článok 190 ods. 1.

50 — V odvolaní nebol tento dôvod vôbec spomenutý. Je tiež potrebné poukázať na to, že hoci Areva v konaní pred Všeobecným súdom uviedla žalobný dôvod založený na tom, že Komisia porušila svoju povinnosť odôvodnenia, výhrady, ktoré Areva uviedla v prvom stupni, sa vôbec netýkali otázky skutočného uplatňovania rozhodujúceho vplyvu spoločnosťou Areva na jej bývalé dcérske spoločnosti.

51 — Pozri rozsudok zo 17. júna 2010, Lafarge/Komisia (C-413/08 P, Zb. s. I-5361, bod 43 a citovanú judikatúru). Už citovaný rozsudok Elf Aquitaine/Komisia, ako aj rozsudky Všeobecného súdu zo 16. júna 2011, Air Liquide/Komisia (T-185/06, Zb. s. II-2809), a zo 16. júna 2011, Edison/Komisia (T-196/06 Zb. s. II-3149), na ktoré poukazuje Areva, podľa môjho názoru nemožno považovať za právne a skutkové okolnosti, ktoré vyšli najavo v priebeh konania a ktoré by odôvodňovali uvedenie nového dôvodu počas konania. Po prvé sa totiž tieto rozsudky týkajú právnych otázok, najmä povinnosti odôvodnenia, ktorú má Komisia, ktoré boli predmetom rozsudkov súdov Únie dávno pred podaním odvolania. Po druhé treba konštatovať, že spoločnosti skupiny Alstom boli schopné uviesť rovnaký dôvod (pozri analýzu prvého odvolacieho dôvodu v bodoch 14 až 43 týchto návrhov) ešte pred vyhlásením ktoréhokoľvek z týchto rozsudkov.

52 — Pozri uznesenie zo 6. októbra 2011, ThyssenKrupp Acciai Speciali Terni a i./Komisia (C-448/10 P až C-450/10 P, bod 68 a citovanú judikatúru).

81. Z vyššie uvedeného vyplýva, že podľa môjho názoru sa – odhliadnuc od tretej časti druhého odvolacieho dôvodu spoločností skupiny Alstom, ktorá, ako bolo uvedené, bude rozobratá neskôr – tento odvolací dôvod, ako aj prvý odvolací dôvod spoločnosti Areva musia zamietnuť.

C – *O treťom odvolacom dôvode spoločností skupiny Alstom založenom na porušení článku 101 ZFEÚ, najmä pravidiel upravujúcich pripísateľnosť porušenia, ako aj zásad práva na spravodlivý proces a prezumpcie neviny*

82. V rámci svojho tretieho odvolacieho dôvodu, ktorý sa delí na dve časti, spoločnosti skupiny Alstom namietajú porušenie článku 101 ZFEÚ a najmä pravidiel upravujúcich pripísateľnosť konania dcérskej spoločnosti jej materskej spoločnosti, ako aj zásad práva na spravodlivý proces a prezumpcie neviny, ktoré sú zakotvené v článkoch 47 a 48 Charty základných práv Európskej únie a zaručené článkom 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

1. O prvej časti týkajúcej sa uloženia *probatio diabolica* vo vzťahu k spoločnosti Alstom

83. V rámci prvej časti tohto odvolacieho dôvodu, ktorá sa týka bodov 84 až 110 napadnutého rozsudku, spoločnosti skupiny Alstom, ktoré sa usilujú spochybniť judikatúru Súdneho dvora v oblasti pripísania porušení, ktorých sa dopustila dcérska spoločnosť, jej materskej spoločnosti a najmä kapitálovej domnienky, vytýkajú Všeobecnému súdu, že uplatnil uvedenú domnienku spôsobom, v dôsledku ktorého sa zmenila na nevyvrátiteľnú, keďže materskej spoločnosti bola uložená povinnosť predložiť *probatio diabolica* na jej vyvrátenie. Ak sa totiž – ako to v bode 110 napadnutého rozsudku urobil Všeobecný súd – skutočné uplatňovanie rozhodujúceho vplyvu vyvodí zo samotnej existencie organizačných, hospodárskych a právnych väzieb medzi materskou spoločnosťou a jednej z jej dcérskych spoločností a nie z konkrétnych skutočností súvisiacich s daným skutočným správaním na predmetnom trhu, prekračuje to hranice primeraného, keďže kapitálová domnienka sa mení na nevyvrátiteľnú, a teda sa ukladá *probatio diabolica*. Podľa judikatúry Súdneho dvora sa Komisia nemôže len odvolať na väzby, ktoré sú nevyhnutné pre existenciu skupiny, ale musí konštatovať skutočné zasahovanie materskej spoločnosti na dotknutom trhu. Rozhodujúci vplyv sa preukazuje na tomto trhu a pre predmetné konanie. V tejto súvislosti je potrebné preukázať, že štrukturálne väzby boli použité konkrétne na ovplyvnenie správania dcérskej spoločnosti na trhu. Takéto uplatnenie kapitálovej domnienky je vážnym zásahom do práva na spravodlivý proces a prezumpcie neviny.

84. Táto časť tretieho odvolacieho dôvodu spoločností skupiny Alstom spočíva podľa môjho názoru na nesprávnom výklade napadnutého rozsudku.

85. Z bodu 103 napadnutého rozsudku totiž vyplýva, že Všeobecný súd konštatoval, že dokumenty, ktoré predložila Alstom počas správneho konania, preukazujú, že „vedenie skupiny Alstom, za ktoré bola zodpovedná Alstom, sa podieľalo na definovaní smerovania na trhu, pokiaľ ide o ‚odvetvie T & D' skupiny Alstom a jej jednotlivé oblasti činností, a že neustále kontrolovalo monitorovanie tohto smerovania uvedeným odvetvím a jeho jednotlivými oblasťami činností".

86. Spoločnosti skupiny Alstom teda nemôžu tvrdiť, že Všeobecný súd zohľadnil „len" organizačné, hospodárske a právne väzby a neposúdil skutočné zasahovanie materskej spoločnosti na dotknutom trhu s cieľom vyvodiť z toho uplatňovanie rozhodujúceho vplyvu materskej spoločnosti na predmetné dcérske spoločnosti.

87. V tejto súvislosti je tiež potrebné poznamenať, že podľa ustálenej judikatúry organizačné, hospodárske a právne väzby medzi materskou spoločnosťou a jej dcérskou spoločnosťou majú rozhodujúci význam pri posudzovaní nezávislosti dcérskej spoločnosti od materskej spoločnosti a pri rozhodovaní o tom, či materská spoločnosť predložila dostatočné dôkazy na vyvrátenie kapitálovej

domnienky. [53]

88. Hoci je jasné, že uplatňovanie rozhodujúceho vplyvu sa týka správania dcérskej spoločnosti na trhu dotknutom porušením, z judikatúry nevyplýva, že Komisia je povinná preukázať – ako tvrdia spoločnosti skupiny Alstom –, že štrukturálne väzby boli použité konkrétne na ovplyvnenie uvedeného správania, aby mohla správanie dcérskej spoločnosti pripísať na základe kapitálovej domnienky materskej spoločnosti. Ak by sa totiž uznala taká povinnosť, znamenalo by to, že domnienka by stratila svoj význam. Je skôr úlohou materskej spoločnosti, aby preukázala, že napriek organizačným, hospodárskym a právnym väzbám medzi ňou a jej dcérskou spoločnosťou dcérska spoločnosť určovala svoje správanie na trhu nezávisle.

89. Pokiaľ ide o argumentáciu spoločností skupiny Alstom, podľa ktorej je uvedená domnienka skutočného uplatňovania rozhodujúceho vplyvu v rozpore so zásadami práva na spravodlivý proces a prezumpcie neviny, stačí pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry je cieľom tejto domnienky práve zachovávanie rovnováhy medzi dôležitosťou jednak cieľa spočívajúceho v potláčaní správania porušujúceho pravidlá hospodárskej súťaže, osobitne článok 101 ZFEÚ, a zabrániť jeho opakovaniu, a jednak požiadaviek niektorých všeobecných zásad práva Únie, ako najmä zásady prezumpcie neviny. Najmä z tohto dôvodu je táto domnienka vyvrátiteľná. [54] Okrem toho samotná skutočnosť, že subjekt v danom prípade neposkytne dôkazy, ktorými možno vyvrátiť domnienku skutočného uplatňovania rozhodujúceho vplyvu, nepostačuje na to, že uvedenú domnienku nemožno v nijakom prípade vyvrátiť. [55]

90. Z vyššie uvedeného vyplýva, že podľa môjho názoru sa prvá časť tretieho odvolacieho dôvodu spoločností skupiny Alstom musí zamietnuť.

2. O druhej časti týkajúcej sa nesprávneho právneho posúdenia pri posudzovaní skutočného uplatňovania rozhodujúceho vplyvu spoločnosťou Areva T&D Holding na spoločnosti Areva T&D SA a Areva T&D AG počas obdobia od 9. januára do 11. mája 2004

91. V rámci druhej časti svojho tretieho odvolacieho dôvodu T&D Holding „na základe tých istých zásad, ktoré boli uvedené v prvej časti“, vytýka Všeobecnému súdu, že sa dopustil viacnásobného nesprávneho právneho posúdenia tým, že v bodoch 144 až 152 napadnutého rozsudku potvrdil sporné rozhodnutie v rozsahu, v akom sa ním konštatuje skutočné uplatňovanie rozhodujúceho vplyvu spoločnosťou Areva T&D Holding na spoločnosti Areva T&D SA a Areva T&D AG počas obdobia od 9. januára do 11. mája 2004. T&D Holding tvrdí, že Všeobecný súd odôvodnil záver Komisie na základe dvoch okolností uvedených spoločnosťou Areva v rámci jej prvého odvolacieho dôvodu a spomenutých v bode 59 týchto návrhov. Konkrétne záver, ktorý Všeobecný súd vyvodil z toho, že Areva vymenovala nového riadiaceho pracovníka spoločnosti Areva T&D Holding, ktorý bol tiež predsedom správnej rady spoločností Areva T&D SA a Areva T&D AG, teda že nie je vylúčené, že externé prijatie tohto nového riadiaceho pracovníka do zamestnania umožnilo spoločnosti Areva získať odborné znalosti v posudzovanom odvetví, predstavuje hypotetický scenár bez právneho základu. Tento záver nezohľadňuje skutočnosti predložené v konaní pred Všeobecným súdom, lebo je nesporné, že tento nový riadiaci pracovník nemal nijakú predchádzajúcu väzbu so skupinou Areva a najmä že nemal

53 — Pozri rozsudky z 10. septembra 2009, Akzo Nobel a i./Komisia (C-97/08 P, Zb. s. I-8237, body 65 a 74); Elf Aquitaine/Komisia (už citovaný, body 58 a 153; v tomto poslednom uvedenom bode citovanom v poznámke pod čiarou 19 týchto návrhov Súdny dvor výslovne rozhodol, že vyvrátenie domnienky „si vyžaduje, aby dotknuté strany predložili dôkaz o ekonomických, organizačných a právnych vzťahoch medzi dotknutými spoločnosťami“); z 20. januára 2011, General Química a i./Komisia (C-90/09 P, Zb. s. I-1, bod 37); z 29. marca 2011, ArcelorMittal Luxembourg/Komisia a Komisia/ArcelorMittal Luxembourg a i. (C-201/09 P a C-216/09 P, Zb. s. I-2239, bod 96), ako aj uznesenie z 13. decembra 2012, Transcatab/Komisia (C-654/11 P, bod 31).

54 — Pozri rozsudky Elf Aquitaine/Komisia (už citovaný, bod 59) a z 8. mája 2013, ENI/Komisia (C-508/11 P, bod 50).

55 — Pozri rozsudok Elf Aquitaine/Komisia (už citovaný, bod 66) a uznesenie Transcatab/Komisia, (už citované, bod 32).

nijaké vedomosti o predmetnom odvetví. Z toho vyplýva, že Všeobecný súd konštatoval, že Areva T&D Holding je povinná predložiť negatívny dôkaz o nezasahovaní do správania svojich dcérskych spoločností, ktorý predstavoval *probatio diabolica* a ktorý zmenil kapitálovú domnienku na nevyvrátiteľnú.

92. V tejto druhej časti tretieho odvolacieho dôvodu spoločností skupiny Alstom sa pritom len opakujú niektoré tvrdenia, ktoré uviedla Areva v rámci svojho prvého odvolacieho dôvodu, ktorý bol rozobratý – a zamietnutý – v bodoch 59 až 76 týchto návrhov.

93. Pokiaľ ide konkrétne o tvrdenia týkajúce sa *probatio diabolica*, odkazujem na úvahy, ktoré som uviedol v bode 74 týchto návrhov.

94. Čo sa týka skutočnosti, že Všeobecný súd v bode 150 napadnutého rozsudku poukázal na skutočnosť, že externé prijatie nového riadiaceho pracovníka do zamestnania umožnilo skupine Areva získať potrebné odborné znalosti v odvetví T & D, v bode 69 som už poznamenal, že išlo o doplňujúce odôvodnenie, ktorého cieľom bolo len posilniť zamietnutie argumentu, že Areva T&D Holding vzhľadom na to, že nemala vedomosti o odvetví, nebola schopná od 9. januára 2004 skutočne uplatňovať rozhodujúci vplyv na svoje dcérske spoločnosti, čo je záver, ktorý sa zakladal na iných okolnostiach.

95. Z toho vyplýva, že Všeobecný súd sa nedopustil nijakého nesprávneho právneho posúdenia tým, že v bodoch 144 až 152 napadnutého rozsudku potvrdil sporné rozhodnutie v rozsahu, v akom sa ním konštatovalo skutočné uplatňovanie rozhodujúceho vplyvu spoločnosti Areva T&D Holding na spoločnosti Areva T&D SA a Areva T&D AG počas obdobia od 9. januára do 11. mája 2004, a že druhá časť tretieho odvolacieho dôvodu spoločností skupiny Alstom, a teda tento odvolací dôvod ako celok sa preto musia zamietnuť.

D – *O štvrtom odvolacom dôvode a tretej časti druhého odvolacieho dôvodu spoločností skupiny Alstom a o druhom a treťom odvolacom dôvode spoločnosti Areva, ktoré sú založené na viacnásobnom nesprávnom právnom posúdení a porušení právnych predpisov, ako aj na viacnásobnom porušení povinnosti odôvodnenia súvisiacim s uplatňovaním pravidiel týkajúcich sa solidárnej zodpovednosti za zaplatenie pokuty*

96. Štvrtý odvolací dôvod a tretia časť druhého odvolacieho dôvodu spoločností skupiny Alstom, ako aj druhý a tretí odvolací dôvod spoločnosti Areva, v ktorých bolo namietané viacnásobné nesprávne právne posúdenie, porušenie právnych predpisov a porušenie povinnosti odôvodnenia zo strany Všeobecného súdu majú spoločné to, že sa týkajú – hoci z odlišných hľadísk – uplatňovania a výkladu pravidiel týkajúcich sa solidárnej zodpovednosti za zaplatenie pokuty uloženej za porušenie. V rámci týchto odvolacích dôvodov Komisia navyše vzniesla námietky neprípustnosti a podala návrhy na nahradenie odôvodnenia, ktoré sú do veľkej miery podobné. Vzhľadom na tieto úvahy považujem za vhodné analyzovať tieto výhrady a odvolacie dôvody spoločne.

97. Výhrady proti napadnutému rozsudku uvedené účastníkmi konania možno rozdeliť v podstate do dvoch skupín. V prvej skupine výhrad odvolateľky vytýkajú Všeobecnému súdu, že sa dopustil viacnásobného nesprávneho právneho posúdenia a porušenia právnych predpisov pri vytváraní „faktickej solidarity“ medzi dvoma nástupníckymi materskými spoločnosťami Areva a Alstom. Odvolateľky konkrétne tvrdia, že vytvorenie tejto faktickej solidarity má za následok porušenie zásad právnej istoty a individuality trestov. V druhej skupine výhrad odvolateľky navrhujú vytknúť Všeobecnému súdu, že sa dopustil viacnásobného nesprávneho právneho posúdenia pri výklade a uplatňovaní pravidiel týkajúcich sa solidárnej zodpovednosti, ktoré má za následok porušenie vyššie uvedených zásad, článku 7 ES[56], ako aj povinnosti odôvodnenia.

56 — Teraz článok 13 ZEÚ.

1. Napadnutý rozsudok

98. Všeobecný súd zamietol žalobné dôvody a výhrady založené na porušení zásady právnej istoty v bodoch 209 až 218 napadnutého rozsudku, žalobné dôvody a výhrady založené na porušení zásady individuality trestov v bodoch 219 až 222 uvedeného rozsudku a žalobné dôvody a výhrady týkajúce sa protiprávneho delegovania právomoci v rozpore s článkom 7 ES v bodoch 232 až 237 napadnutého rozsudku. Všeobecný súd teda dospel k záveru, že Komisia neporušila pravidlá v oblasti solidárnej zodpovednosti za zaplatenie pokút. Následne Všeobecný súd v rámci zmeny pokuty na základe svojej neobmedzenej právomoci v bodoch 318 až 323 napadnutého rozsudku potvrdil model solidárnej zodpovednosti použitý Komisiou. [57]

99. Všeobecný súd konkrétne v bodoch 213 až 216 napadnutého rozsudku zamietol žalobný dôvod založený na porušení zásady právnej istoty vykladaný ako námietka nezákonnosti smerujúca proti pravidlám v oblasti solidárnej zodpovednosti za zaplatenie pokút z dôvodu, že tieto pravidlá sú zdrojom neistoty, pokiaľ ide o zaplatenie pokuty, určenie dlžníka platobnej povinnosti a o právnu situáciu solidárnych dlžníkov. Na tento účel Všeobecný súd najprv poukázal na to, že rozhodnutie, ktorým Komisia ukladá viacerým spoločnostiam, aby solidárne zaplatili určitú pokutu, spôsobuje nevyhnutne tie isté účinky, aké sa z právneho hľadiska vzťahujú na právny režim platenia pokút v rámci práva hospodárskej súťaže, a to tak vo vzťahoch medzi veriteľom a solidárnymi dlžníkmi, ako aj vo vzťahoch medzi solidárnymi dlžníkmi navzájom.

100. Všeobecný súd ďalej konštatoval, že Komisia vzhľadom na neexistenciu iných údajov v rozhodnutí, ktorým uložila solidárne zaplatenie pokuty viacerým spoločnostiam z dôvodu porušujúceho správania podniku, vyvodzuje voči nim za uvedené správanie rovnakú zodpovednosť. Z toho podľa Všeobecného súdu vyplýva, že spoločnosti, ktorým je uložená pokuta, ktorú majú zaplatiť solidárne, pričom znášajú, pokiaľ nie je v rozhodnutí ukladajúcom pokutu uvedené inak, rovnakú zodpovednosť za spáchanie porušenia, musia v zásade prispieť rovnakým dielom k zaplateniu pokuty uloženej z dôvodu tohto porušenia (ďalej len „pravidlo zodpovednosti rovnakým dielom“). V dôsledku toho spoločnosť, od ktorej Komisia vymôže pokutu v celej výške, môže podľa Všeobecného súdu na základe tohto rozhodnutia Komisie žalovať solidárnych dlžníkov o náhradu, každého vo výške svojho podielu. Na základe tohto pravidla zodpovednosti rovnakým dielom Všeobecný súd dospel k záveru, že ak aj rozhodnutie, v ktorom je viacerým spoločnostiam uložené solidárne zaplatenie pokuty, neumožňuje *a priori* stanoviť, ktorá z týchto spoločností bude skutočne vyzvaná na zaplatenie pokuty Komisii, nenecháva žiadne pochybnosti o podieloch sumy pokuty, ktorých zaplatenie im prislúcha, takže každá z nich môže prípadne podať proti svojim solidárnym spoludlžníkom žalobu na vrátenie súm, ktoré musela zaplatiť nad rámec svojho podielu na pokute.

2. O vytvorení faktickej solidarity medzi spoločnosťami Areva a Alstom

a) Tvrdenia účastníkov konania

i) Tvrdenia spoločnosti Areva a spoločností skupiny Alstom

101. V rámci svojho druhého a – čiastočne – tretieho odvolacieho dôvodu Areva tvrdí, že Všeobecný súd sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia pri uplatňovaní pravidiel týkajúcich sa solidárnej zodpovednosti za zaplatenie pokút jednak tým, že nevytkol Komisii, že vytvorila faktickú solidaritu medzi spoločnosťami Areva a Alstom, dvoma spoločnosťami, ktoré spolu nikdy netvorili spoločnú hospodársku jednotku, a jednak tým, že sám – v rámci neobmedzenej právomoci – uložil pokuty, ktoré majú za následok vytvorenie takej solidárnej zodpovednosti. Dôsledkom tohto nesprávneho právneho posúdenia je porušenie zásad právnej istoty a individuality trestov.

57 — Pozri tiež bod 3 druhú zarážku výroku napadnutého rozsudku.

102. V rámci druhej časti svojho štvrtého odvolacieho dôvodu spoločnosti skupiny Alstom tiež tvrdia, že Všeobecný súd porušil zásady právnej istoty a individuality trestov, keďže nespochybnil uplatnenie solidárnej zodpovednosti, aké vykonala Komisia, ktoré viedlo k vzniku faktickej solidarity medzi spoločnosťami Areva a Alstom, dvoma spoločnosťami, ktoré spolu nikdy netvorili hospodársku jednotku. Táto faktická solidarita vyplýva jednak z toho, že suma 25 500 000 eur (ktorú Všeobecný súd znížil na 20 400 000 eur) uložená solidárne spoločnosti Areva a jej bývalým dcérskym spoločnostiam je súčasťou sumy 53 550 000 eur (ktorú Všeobecný súd znížil na 48 195 000 eur) uloženej solidárne spoločnostiam Alstom a Areva T&D SA, a jednak z toho, že súčet maximálnych súm, za ktoré sú nástupnícke materské spoločnosti zodpovedné, presahuje sumu, ktorú má zaplatiť dcérska spoločnosť. Za týchto podmienok má bez ohľadu na to, ako sa má sporné rozhodnutie vykladať, zaplatenie pokuty jednou zo skupín priamy vplyv na dlh spoločností druhej skupiny, hoci tieto skupiny nikdy netvorili tú istú hospodársku jednotku.

103. Ako pritom Všeobecný súd rozhodol vo veci Trioplast[58], uloženie – aj keď len „faktickej“ – solidárnej zodpovednosti medzi spoločnosťami, ktoré nikdy nepatrili k tomu istému podniku, je v rozpore tak so zásadou individuality trestov, keďže v takom prípade je podnik sankcionovaný za skutky, ktoré sa mu osobne nevytýkajú, ako aj so zásadou právnej istoty, keďže materské spoločnosti nemôžu jednoznačne poznať presnú sumu, ktorú musí každá z nich zaplatiť za obdobie, za ktoré bola vyvodená jej solidárna zodpovednosť za porušenie s jej dcérskou spoločnosťou. Okrem toho, aj keby pravidlo zodpovednosti rovnakým dielom, v prospech ktorého sa vyslovil Všeobecný súd[59], existovalo – čo odvolateľky popierajú –, nemohlo by vysvetliť riešenie použité Všeobecným súdom v napadnutom rozsudku. Aj keby sa totiž pokuta rozdelila rovnakým dielom medzi solidárnych dlžníkov, suma skutočne vymožená od jednej z materských spoločností by vždy závisela od sumy vymoženej od ostatných spoločností.

104. Odvolateľky sa napokon bránia proti námietke neprípustnosti vznesenej Komisiou. Areva tvrdí, že k výhradám uvedeným v konaní pred Všeobecným súdom nedoplnila nijakú novú okolnosť a že – čo však popiera – uviedla len nové tvrdenia (a nie nové dôvody) na podporu žalobného dôvodu založeného na porušení pravidiel týkajúcich sa solidárnej zodpovednosti, ktorý uplatnila v prvom stupni. V každom prípade medzi podaním žaloby na Všeobecný súd a odvolania na Súdny dvor nastali nové skutkové, ako aj právne okolnosti[60], ktoré samy osebe postačujú na odôvodnenie uvedenia týchto argumentov až počas konania. Spoločnosti skupiny Alstom tvrdia, že hoci výraz „faktická solidarita“ nebol použitý v prvom stupni, táto solidarita bola viackrát spomenutá v písomných podaniach spoločnosti Alstom a bola predmetom diskusie v konaní pred Všeobecným súdom. Tieto spoločnosti odkazujú na prvý a druhý žalobný dôvod uplatnený v konaní pred Všeobecným súdom, na vyjadrenia Komisie, ako aj na ústne prednesy zástupcov spoločnosti Alstom na pojednávaní. Argumentácia týkajúca sa faktickej solidarity teda nepredstavuje nový dôvod, ale len rozšírenie dôvodu, ktorý už bol uplatnený v konaní pred Všeobecným súdom.

ii) Tvrdenia Komisie

105. Komisia tvrdí, že tak druhý odvolací dôvod spoločnosti Areva, ako aj druhá časť štvrtého odvolacieho dôvodu spoločností skupiny Alstom sú neprípustné ako nové dôvody, ktoré menia predmet sporu pred Všeobecným súdom. Z bodov 192 až 195 napadnutého rozsudku a z vyjadrení spoločností Areva a Alstom v konaní pred Všeobecným súdom totiž vyplýva, že predmetom ich tvrdení boli odlišné otázky, ktoré sa vôbec netýkali akejkoľvek faktickej solidarity medzi materskými

58 — Už citovaný v poznámke pod čiarou 32.

59 — Bod 215 napadnutého rozsudku.

60 — Areva konkrétne uvádza ako novú skutkovú okolnosť predaj spoločnosti Areva T&D SA skupine Alstom v roku 2010 (pozri bod 6 týchto návrhov) a ako novú právnu okolnosť rozsudok Všeobecného súdu vo veci Trioplast.

spoločnosťami Alstom a Areva. Tvrdenia uvedené v konaní pred Všeobecným súdom sa týkali len právnej, a nie faktickej solidarity medzi spoločnosťou Areva T&D SA a jej nástupníckymi materskými spoločnosťami, pokiaľ ide o spoločnosť Areva, a solidarity medzi spoločnosťou Areva T&D SA a jej predchádzajúcou materskou spoločnosťou Alstom, čo sa týka spoločností skupiny Alstom.

106. Pokiaľ ide o vec samu, Komisia tvrdí, že skutočnosť, že spoločnosti Areva T&D SA a ostatným spoločnostiam skupiny Areva bola uložená solidárna pokuta, hoci táto spoločnosť bola solidárne zodpovedná aj so spoločnosťou Alstom, je odôvodnená jednoducho tým, že ide o dcérsku spoločnosť, ktorá sa podieľala na porušení pod kontrolou dvoch nástupníckych materských spoločností. Prevod tejto dcérskej spoločnosti viedol k prípadu dvojitej solidárnej zodpovednosti tejto spoločnosti s každou z jej materských spoločností. Z toho však nevyplýva, že Areva a Alstom sú solidárne zodpovedné. Okrem toho treba konštatovať, že prístup, ktorý spočíva v tom, že materskej spoločnosti ukladá rovnakú východiskovú sumu pokuty ako dcérskej spoločnosti, ktorá sa priamo zúčastnila na karteli, bez toho, aby bola táto suma v prípade časového nástupníctva viacerých materských spoločností rozdelená, nemožno považovať za neprimeraný. [61]

107. Komisia sa domnieva, že z toho vyplýva, že v prejednávanej situácii, keď je dcérska spoločnosť Areva T&D SA zodpovedná solidárne so svojimi dvoma nástupníckymi materskými spoločnosťami, bolo možné každej z týchto dvoch spoločností uložiť celú východiskovú sumu, ktorá bola zhodná s východiskovou sumou dcérskej spoločnosti, pričom táto suma bola následne vynásobená individuálnou dĺžkou porušenia každého z adresátov a priťažujúcou okolnosťou založenou na úlohe vodcu porušenia. Z tohto vyplynuli tri rôzne sumy pokuty pre predmetné spoločnosti. Hoci existuje viacero možných metód na určenie solidárnej zodpovednosti, Komisia sa v rámci svojej voľnej úvahy rozhodla vyžadovať jedinú východiskovú sumu solidárne od troch spoločností, pričom uplatnila najvýhodnejšiu z metód, ktoré prichádzali do úvahy pre predmetné materské spoločnosti.

108. Komisia ďalej – hoci sa domnieva, že záver Všeobecného súdu, podľa ktorého nedošlo k porušeniu zásad právnej istoty a individuality trestov, treba potvrdiť – napriek tomu navrhuje, aby Súdny dvor nahradil odôvodnenie uvedené v bodoch 213 až 215 napadnutého rozsudku, na základe ktorého Všeobecný súd dospel k tomuto záveru. Komisia totiž zastáva názor, že v rozpore s tým, ako rozhodol Všeobecný súd, Komisia nemá nijakú právomoc na rozhodovanie o podieloch jednotlivých solidárnych dlžníkov na platbe pokuty. Hoci metóda úpravy solidárnej zodpovednosti použitá v prejednávanom prípade znamená prekrývanie súm vymožiteľných od spoločností Areva a Alstom, táto metóda nespôsobuje priamo a *stricto sensu* solidárnu zodpovednosť týchto spoločností. Z právneho hľadiska je totiž rozhodujúca solidárna zodpovednosť každej materskej spoločnosti s prevedenou dcérskou spoločnosťou. Znásobenie solidárnych vzťahov dcérskej spoločnosti v prípade jej predaja počas obdobia porušenia nemení právnu povahu individuálnych vzťahov medzi touto dcérskou spoločnosťou a každou z jej materských spoločností. V takej situácii „faktickej“ solidárnej zodpovednosti medzi nástupníckymi materskými spoločnosťami dcérskej spoločnosti sa uplatňujú tie isté úvahy, ktoré podľa judikatúry predstavujú základ zmluvnej solidarity medzi materskou spoločnosťou a dcérskou spoločnosťou.

b) Analýza

i) O prípustnosti

109. Najprv treba posúdiť námietku neprípustnosti vznesenú Komisiou proti výhradám týkajúcim sa vytvorenia faktickej solidarity medzi spoločnosťami Areva a Alstom. Komisia v podstate tvrdí, že tieto výhrady boli uvedené až v odvolacom konaní, a teda predstavujú nové dôvody, ktoré menia predmet sporu pred Všeobecným súdom, a preto sú neprípustné.

61 — Komisia poukazuje na rozsudok Trioplast (už citovaný, bod 74).

110. V tejto súvislosti je potrebné v prvom rade pripomenúť, že podľa článku 58 prvého odseku Štatútu Súdneho dvora sa odvolanie na Súdny dvor obmedzuje len na právne otázky a môže sa zakladať okrem iného na porušení práva Únie Všeobecným súdom.

111. Okrem toho článok 113 ods. 2 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora [62] stanovuje, že odvolaním nemožno meniť predmet sporu pred Všeobecným súdom.

112. Z ustálenej judikatúry vyplýva, že právomoc Súdneho dvora je v zásade obmedzená na posúdenie právnych riešení žalobných dôvodov prejednávaných pred súdmi rozhodujúcimi v prvom stupni. [63] Účastník konania preto v zásade nemôže predložiť po prvýkrát až v konaní pred Súdnym dvorom taký dôvod, ktorý nebol predložený v konaní pred Všeobecným súdom, pokiaľ by to znamenalo, že Súdny dvor by mohol preskúmavať zistenia Všeobecného súdu so zreteľom na dôvody, ktoré Všeobecný súd nemal možnosť spoznať. [64]

113. Nové tvrdenie, ktoré predstavuje len spresnenie alebo rozšírenie argumentácie uvedenej v konaní pred Všeobecným súdom, však nepredstavuje nový dôvod, ale treba ho považovať za dovolené rozvinutie dôvodu, ktorý už bol v konaní uvedený. [65] Takéto tvrdenie je teda prípustné. [66]

114. V prejednávanom prípade musím v prvom rade konštatovať, že v konaní pred Všeobecným súdom Areva ani spoločnosti skupiny Alstom výslovne neuviedli výhradu založenú na tom, že vytvorenie faktickej solidarity medzi spoločnosťami Areva a Alstom porušuje zásady právnej istoty a individuality trestov, ako to urobili vo svojich odvolaniach. Vo svojich žalobách uviedli dôvody založené na porušení pravidiel týkajúcich sa solidárnej zodpovednosti, avšak výlučne v súvislosti s vytvorením právnej solidarity medzi materskými spoločnosťami (Alstom a Areva) a dcérskou spoločnosťou (Areva T&D SA), a nie v súvislosti s vytvorením faktickej solidarity medzi týmito dvoma nástupníckymi materskými spoločnosťami. Hoci sa teda usilujú preukázať, že tieto výhrady nepredstavujú nové okolnosti, podľa môjho názoru je jasné, že opak je pravdou.

115. V prejednávanom prípade teda vzniká zásadná otázka, či sa tieto nové výhrady majú považovať za nový dôvod, ktorým sa mení predmet sporu, ako to tvrdí Komisia, alebo či sú spresnením alebo rozšírením dôvodov uvedených v konaní pred Všeobecným súdom, ako to tvrdí tak Areva, ako aj spoločnosti skupiny Alstom.

116. Už som mal príležitosť poukázať na to, že odlíšenie (prípustného) nového tvrdenia od (neprípustného) nového dôvodu je citlivou otázkou, ku ktorej sa v judikatúre nepristupuje vždy rovnako. [67] Tiež som poznamenal, že výhrada, ktorá spočíva na odlišnom právnom základe ako žalobné dôvody uvedené v konaní pred Všeobecným súdom, sa musí považovať za nový dôvod, ktorý treba vyhlásiť za neprípustný, zatiaľ čo výhrada uvedená na podporu žalobného dôvodu, ktorý už bol uvedený v konaní pred Všeobecným súdom, môže prípadne predstavovať prípustné tvrdenie. [68]

62 — Teraz článok 170 nového Rokovacieho poriadku Súdneho dvora (pozri poznámku pod čiarou 50).

63 — Pozri najmä rozsudky z 11. decembra 2008, Komisia/Département du Loiret (C-295/07 P, Zb. s. I-9363, bod 95 a citovanú judikatúru); Elf Aquitaine (už citovaný, bod 35 a citovanú judikatúru), ako aj Schindler Holding a i./Komisia (už citovaný, bod 55 a citovanú judikatúru).

64 — Pozri bod 20 návrhov, ktoré som predniesol 30. apríla 2009 vo veci Prym a Prym Consumer/Komisia (rozsudok z 3. septembra 2009, C-534/07 P, Zb. s. I-7415), a citovanú judikatúru).

65 — Pozri návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci Akzo Nobel a i./Komisia (už citovanej, bod 28), ako aj bod 39 rozsudku týkajúceho sa uvedenej veci. Pozri tiež rozsudky zo 4. októbra 2007, Naipes Heraclio Fournier/ÚHVT (C-311/05 P, bod 59), a z 12. novembra 2009, SGL Carbon/Komisia (C-564/08 P, bod 24).

66 — Pozri rozsudky Akzo Nobel/Komisia (už citovaný, bod 39) a SGL Carbon/Komisia (už citovaný, bod 24). Pozri tiež rozsudky z 24. septembra 2002, Falck a Acciaierie di Bolzano/Komisia (C-74/00 P a C-75/00 P, Zb. s. I-7869, bod 178); z 18. januára 2007, PKK a KNK/Rada (C-229/05 P, Zb. s. I-439, body 64 až 66), ako aj Komisia/Département du Loiret (už citovaný, bod 99).

67 — Pozri návrhy, ktoré som predniesol vo veci Prym a Prym Consumer/Komisia (už citovanej, bod 26), kde som poznamenal, že podľa môjho názoru si uplatnenie pravidla neprípustnosti nových dôvodov na všetky nové tvrdenia predložené odvolateľmi na podporu ich odvolacích dôvodov a vyhlásenie takého tvrdenia za neprípustné zaslúži kritiku (pozri citovanú judikatúru).

68 — Pozri najmä návrhy, ktoré som predniesol vo veci Prym a Prym Consumer/Komisia, (už citovanej, bod 27), a rozsudok z 25. októbra 2007, Komninou a i./Komisia (C-167/06 P, bod 24).

117. Čo sa týka po prvé spoločnosti Alstom, v prejednávanom prípade je potrebné poznamenať, že táto spoločnosť v konaní pred Všeobecným súdom uviedla druhý žalobný dôvod, ktorý bol tak ako v jej odvolaní založený na porušení právnych noriem uplatniteľných na solidárnu zodpovednosť, ktoré malo za následok porušenie zásad právnej istoty a individuality trestov. Pritom je pravda, že Alstom v konaní pred Všeobecným súdom v rámci tohto žalobného dôvodu výslovne neuviedla vytvorenie faktickej solidarity medzi nástupníckymi materskými spoločnosťami, ale navrhla vytknúť Komisii uloženie vzťahu solidárnej zodpovednosti medzi ňou a spoločnosťou Areva T&D SA, pričom tieto spoločnosti v čase prijatia rozhodnutia už netvorili hospodársku jednotku. Treba však konštatovať, že v rámci výhrady založenej na porušení zásady individuality trestov Alstom *výslovne* napadla skutočnosť, že suma pokuty 25 500 000 eur uloženej spoločnosti Areva a jej bývalým dcérskym spoločnostiam bola neoddeliteľnou súčasťou sumy pokuty 53 550 000 eur uloženej solidárne spoločnostiam Alstom a Areva T&D SA, pričom tvrdila, že také solidárne rozdelenie dlhu medzi dlžníkov malo za následok porušenie zásady individuality trestov.[69] Táto konkrétna otázka bola následne uvedená aj na pojednávaní pred Všeobecným súdom, ako to vyplýva z tvrdení spoločnosti Alstom, ktoré Komisia nespochybňuje.

118. Práve z tohto prepojenia solidárnej pokuty uloženej spoločnosti Areva a jej bývalým dcérskym spoločnostiam s pokutou uloženou solidárne spoločnostiam Alstom a Areva T&D SA pritom vyplýva „faktická“ solidarita medzi spoločnosťami Areva a Alstom, ktorá je spochybnená v odvolaniach. Okrem toho v rámci výhrady založenej na porušení zásady právnej istoty uvedenej v rámci toho istého žalobného dôvodu Alstom výslovne namietla neistotu, pokiaľ ide o výkon sankcie, ktorá vyplýva z uplatnenia pravidiel solidárnej zodpovednosti zo strany Komisie.[70]

119. Treba teda konštatovať, že aj keď Alstom v konaní pred Všeobecným súdom osobitne neuviedla – ako to urobila v odvolacom konaní – výhradu, že vytvorenie faktickej solidarity medzi spoločnosťami Alstom a Areva pod týmto pomenovaním[71] malo za následok porušenie zásad individuality trestov a právnej istoty, napriek tomu v rámci žalobného dôvodu spočívajúceho presne na tom istom právnom základe ako odvolací dôvod výslovne uviedla, že predpoklad, z ktorého táto faktická solidarita vyplýva, teda prepojenie dvoch solidárnych pokút medzi dcérskou spoločnosťou a nástupníckymi materskými spoločnosťami, má za následok také porušenie.

120. Za týchto podmienok zastávam názor, že nemožno vychádzať z toho, že výhradami uvedenými spoločnosťou Alstom v jej odvolaní sa mení predmet sporu, a preto sa majú považovať za neprípustné. Tieto výhrady predstavujú skôr spresnenie výhrad uvedených v konaní pred Všeobecným súdom. Podľa môjho názoru ich preto treba považovať za prípustné, pokiaľ ide o spoločnosť Alstom.

121. Čo sa týka spoločnosti Areva, situácia je naopak trochu odlišná. Areva totiž tak ako Alstom v prvom stupni uviedla (štvrtý) žalobný dôvod založený na porušení pravidiel týkajúcich sa solidárnej zodpovednosti, ktorý sa výslovne týkal len solidárneho uloženia sankcie spoločnosti Areva T&D SA so spoločnosťou Alstom, a nie vytvorenia faktickej solidarity medzi nástupníckymi materskými spoločnosťami. V rámci tohto žalobného dôvodu Areva tvrdila, že nesprávne uplatnenie pravidiel týkajúcich sa solidárnej zodpovednosti malo za následok porušenie zásady právnej istoty[72], ale v tejto súvislosti neuviedla výhradu založenú na porušení zásady individuality trestov. Okrem toho na rozdiel od prípadu spoločnosti Alstom z písomných podaní spoločnosti Areva nevyplýva, že Areva v konaní pred Všeobecným súdom v rámci tohto žalobného dôvodu *výslovne* spochybnila skutočnosť, že jej pokuta bola neoddeliteľnou súčasťou pokuty solidárne uloženej spoločnostiam Alstom a Areva T&D SA. V prípade spoločnosti Areva je teda väzba medzi žalobným dôvodom uvedeným v prvom stupni a novou výhradou uvedenou v odvolacom konaní slabšia ako v prípade spoločnosti Alstom.

69 — Pozri body 80 až 85 žaloby spoločnosti Alstom, najmä bod 83.

70 — Tamže, bod 77.

71 — Účastníci konania zrejme boli inšpirovaní používaním výrazu „faktická solidarita“ tak, ako bol použitý v rozsudku Trioplast, na ktorý účastníci konania viackrát odkazujú.

72 — Najmä v piatej časti uvedeného štvrtého žalobného dôvodu.

122. V prejednávanom prípade však po prvé Areva uviedla v prvom stupni žalobný dôvod, ktorý aspoň sčasti spočíval na tom istom právnom základe ako jej odvolací dôvod, a to žalobný dôvod založený na porušení zásady právnej istoty pri uplatňovaní pravidiel týkajúcich sa solidárnej zodpovednosti. Po druhé Areva v rámci svojej argumentácie založenej na porušení pravidiel týkajúcich sa solidárnej zodpovednosti [73] uviedla otázky súvisiace s väzbou vytvorenou medzi ňou a spoločnosťou Alstom na účely dvojnásobného uloženia sankcie, za ktorú bola solidárne zodpovedné jednak Areva a Areva T&D SA a jednak Alstom a Areva T&D SA. Po tretie, ako vyplýva z bodu 101 týchto návrhov, Areva na rozdiel od spoločnosti Alstom výslovne navrhla, aby Súdny dvor vytkol Všeobecnému súdu uplatnenie pravidiel týkajúcich sa solidárnej zodpovednosti zo strany samotného Všeobecného súdu, keďže tieto pravidlá mali za následok vytvorenie „faktickej“ solidarity. V tejto súvislosti pritom z judikatúry vyplýva, že odvolateľ má právo podať odvolanie, v rámci ktorého v konaní pred Súdnym dvorom uvedie odvolacie dôvody vyplývajúce z napadnutého rozsudku, ktoré majú z právneho hľadiska spochybniť jeho dôvodnosť. [74] Po štvrté je potrebné ešte uviesť, že – ako som poznamenal v bodoch 117 a 118 týchto návrhov – jednak Alstom poukázala na otázku prepojenia solidárnych pokút v konaní pred Všeobecným súdom, takže táto otázka mala určitú súvislosť so sporom pred Všeobecným súdom, a jednak Všeobecný súd spojil obidve veci a vydal jeden rozsudok, v ktorom sú rozobraté všetky žalobné dôvody uvedené účastníkmi konania pred ním. [75]

123. Za týchto osobitných podmienok zastávam názor, že možno vychádzať z toho, že výhrada založená na tom, že vytvorenie faktickej solidarity medzi spoločnosťami Areva a Alstom porušuje zásadu právnej istoty, nemôže zmeniť predmet sporu tak, ako bol vymedzený v konaní pred Všeobecným súdom. Naproti tomu vzhľadom na to, že Areva ani jej bývalé dcérske spoločnosti, ktoré boli tiež žalobkyňami v konaní pred Všeobecným súdom (teraz dcérske spoločnosti spoločnosti Alstom a odvolateľky spolu so spoločnosťou Alstom vo veci C-253/11 P), v prvom stupni neuviedli výhradu založenú na porušení zásady individuality trestov, táto výhrada sa podľa môjho názoru musí v prípade týchto spoločností považovať za neprípustnú.

ii) O veci samej

124. Tak Areva, ako aj spoločnosti skupiny Alstom v podstate vytýkajú Všeobecnému súdu, že porušil zásadu právnej istoty a individuality trestov tým, že potvrdil uplatnenie pravidiel týkajúcich sa solidárnej zodpovednosti zo strany Komisie, ktoré viedlo k vytvoreniu faktickej solidarity medzi spoločnosťami Areva a Alstom, dvoma spoločnosťami, ktoré nikdy netvorili jednotný hospodársky subjekt.

125. V tejto súvislosti je potrebné najprv pripomenúť, že zásada právnej istoty predstavuje všeobecnú zásadu práva Únie, ktorá najmä vyžaduje, aby každý akt inštitúcií Únie bol jasný a presný a aby dotknutým osobám umožnil poznať s istotou rozsah povinností, ktoré im tento akt ukladá, aby mohli jednoznačne poznať svoje práva a povinnosti a podľa toho konať. [76] Táto zásada sa uplatňuje osobitne prísne v prípade, ak ide o akt, ktorý môže mať finančné dôsledky, aby sa dotknutej osobe umožnilo s určitosťou rozpoznať rozsah povinností, ktoré jej tento akt ukladá. [77]

73 — Najmä v rámci tretej, štvrtej a šiestej časti jej štvrtého žalobného dôvodu.

74 — Pozri návrhy, ktoré som predniesol vo veci Komisia/Siemens Österreich a i. (už citovanej, body 139 a 140), ako aj rozsudok z 29. novembra 2007, Stadtwerke Schwäbisch Hall a i./Komisia (C-176/06, bod 17).

75 — Hoci tieto dve veci boli spojené, sú to dve samostatné veci s dvoma predmetmi, ktoré sa nemusia zhodovať. Z judikatúry však vyplýva, že pokiaľ Všeobecný súd spojil dve veci a vydal jediný rozsudok, ktorý zodpovedá všetkým dôvodom uvedeným účastníkmi konania pred ním, v odvolacom konaní možno pripustiť existenciu určitej spojitosti medzi žalobnými dôvodmi a tvrdeniami uvedenými jednotlivými účastníkmi konania pred Všeobecným súdom. Pozri v tomto zmysle rozsudky z 11. júla 2013, Team Relocations a i./Komisia (C-444/11 P, bod 34), a z 24. marca 2011, ISD Polska a i./Komisia (C-369/09 P, Zb. s. I-2011, bod 85 a citovanú judikatúru).

76 — Pozri v tomto zmysle rozsudky z 29. marca 2011, ThyssenKrupp Nirosta/Komisia (C-352/09 P, Zb. s. I-2359, bod 81), a ArcelorMittal Luxembourg/Komisia a Komisia/ArcelorMittal Luxembourg a i. (už citovaný, bod 68).

77 — Pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Bot 11. septembra 2007 vo veci Komisia/Salzgitter (rozsudok z 22. apríla 2008, C-408/04 P, Zb. s. I-2767), bod 298 a citovanú judikatúru.

126. Tiež je potrebné pripomenúť, že zásada individuality trestov, ktorá je dôsledkom zásady osobnej zodpovednosti uplatniteľnej v každom správnom konaní, ktoré môže viesť k uloženiu sankcií na základe práva hospodárskej súťaže [78], vyžaduje, aby osoba bola sankcionovaná len za skutky, ktoré sa jej osobne vytýkajú. Podľa tejto zásady je každý zodpovedný len za svoj vlastný čin [79] a v dôsledku toho sankciu nemôže znášať iná osoba než páchateľ [80].

– O vytvorení faktickej solidarity

127. V prejednávanom prípade Komisia a – po úprave pokuty – Všeobecný súd uložili spoločnosti Alstom pokutu 53 550 000 eur (ktorú Všeobecný súd znížil na 48 195 000 eur), pričom určili, že za zaplatenie uvedenej pokuty zodpovedá Areva T&D SA v celom rozsahu. Zo sumy, ktorá bola uložená spoločnosti Areva T&D SA, sú Areva a jej dve ďalšie bývalé dcérske spoločnosti solidárne zodpovedné so spoločnosťou Areva T&D SA do výšky 25 500 000 eur (zníženej v dôsledku úpravy vykonanej Všeobecným súdom na 20 400 000 eur). Prevedená dcérska spoločnosť Areva T&D SA je teda solidárne zodpovedná za zaplatenie svojej pokuty tak so svojou bývalou, ako aj so svojou novou materskou spoločnosťou.

128. V tejto súvislosti je potrebné poznamenať, že je nesporné, že Areva a Alstom nikdy netvorili jednotný hospodársky subjekt, a teda nikdy spolu netvorili podnik v zmysle práva hospodárskej súťaže. V prejednávanom prípade dcérska spoločnosť, teda Areva T&D SA, tvorila jednotný hospodársky subjekt najprv – počas obdobia od 7. decembra 1992 do 8. januára 2004 – so spoločnosťou Alstom a potom – od 9. januára do 11. mája 2004 – so spoločnosťou Areva a jej bývalými dcérskymi spoločnosťami. Z tohto dôvodu Komisia a následne aj Všeobecný súd *de iure* solidárne sankcionovali výlučne dcérsku spoločnosť s jej nástupníckymi materskými spoločnosťami. Komisia a Všeobecný súd nevytvorili právnu solidaritu medzi samotnými materskými spoločnosťami.

129. V súlade s osobitným cieľom solidárnej zodpovednosti [81] má pritom Komisia úplnú slobodu, pokiaľ ide o vymáhanie pokuty od jednej alebo druhej z dotknutých právnických osôb v závislosti od ich platobnej schopnosti. V modeli solidárnej zodpovednosti, aký je spomenutý v bode 127 týchto návrhov, teda Komisia môže žiadať zaplatenie celej pokuty alebo jej časti od dcérskej spoločnosti alebo od jednej alebo druhej z materských spoločností, ktoré ju postupne ovládali, až do zaplatenia celej pokuty.

130. Je však jasné, že v takom modeli solidárnej zodpovednosti má vymáhanie pokuty od jednej z materských spoločností nevyhnutne vplyv na vymáhanie pokuty od druhej materskej spoločnosti. Ak teda Komisia dosiahne od spoločnosti Alstom zaplatenie celej pokuty, dcérska spoločnosť (Areva T&D SA, teraz Alstom Grid SAS) bude úplne oslobodená od povinnosti zaplatiť svoju pokutu Komisii a v dôsledku toho Areva a jej ostatné bývalé dcérske spoločnosti, solidárni spoludlžníci spoločnosti Areva T&D SA, budú tiež oslobodené od svojej povinnosti voči Komisii. Naopak, ak Komisia dosiahne zaplatenie pokuty od spoločnosti Areva, dcérska spoločnosť a jej solidárny spoludlžník Alstom budú oslobodení do výšky sumy, ktorú Areva zaplatila Komisii.

131. Alstom a Areva poukazujú na takúto „faktickú“ solidaritu.

78 — Pokiaľ ide o podrobnejšie úvahy o zásadách osobnej zodpovednosti a individuality sankcií, poukazujem na návrhy, ktoré som predniesol vo veci Komisia/Siemens Österreich a i. (už citovanej, bod 74 a nasl.).

79 — Pozri bod 63 návrhov, ktoré predniesol generálny advokát Ruiz-Jarabo Colomer 11. februára 2003 vo veci Aalborg Portland a i./Komisia (rozsudok zo 7. januára 2004, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, Zb. s. I-123).

80 — Pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Bot 26. októbra 2010 vo veciach ArcelorMittal Luxembourg/Komisia a Komisia/ArcelorMittal Luxembourg a i. (už citovaných, bod 181).

81 — Pozri v tejto súvislosti návrhy, ktoré som predniesol vo veci Komisia/Siemens Österreich a i. (už citovanej, bod 52).

– O porušení zásad individuality trestov a právnej istoty

132. Znamená taký model vzťahov solidárnej zodpovednosti medzi právnickými osobami sankcionovanými za porušenie pravidiel hospodárskej súťaže, ktorý má za následok vytvorenie faktickej solidarity medzi materskými spoločnosťami, ktoré nikdy netvorili jednotný hospodársky subjekt, porušenie zásad právnej istoty a individuality trestov?

133. V prejednávanom prípade by na jednej strane uplatnenie pravidiel solidárnej zodpovednosti Komisiou, ktoré potvrdil Všeobecný súd, malo za následok porušenie zásady individuality trestov, pripomenutej v bode 126 týchto návrhov, ak by v uvedenom modeli solidárnej zodpovednosti právnická osoba, od ktorej Komisia vymáha pokutu, bola povinná zaplatiť pokutu za skutky, ktoré nemožno pripísať podniku, ktorý sa dopustil porušenia, za ktoré má uvedená osoba zodpovedať, a v prejednávanom prípade konkrétne za skutky, ktoré boli spáchané počas obdobia, za ktoré predmetná právnická osoba už (alebo ešte) nemohla zodpovedať za protiprávne konanie, lebo už (alebo ešte) nebola súčasťou jednotného hospodárskeho subjektu zodpovedného za toto konanie.

134. Na druhej strane by došlo k porušeniu zásady právnej istoty, ak by model solidárnej zodpovednosti zvolený v spornom rozhodnutí a potvrdený v napadnutom rozsudku mal za následok, že dotknuté osoby, teda právnické osoby sankcionované za protiprávne konanie pripisované hospodárskej jednotke, ku ktorej patrili, by nemohli presne a jednoznačne poznať rozsah povinností, ktoré im uložili akty inštitúcií, teda sporné rozhodnutie a – v rozsahu, v akom potvrdzuje model solidárnej zodpovednosti – aj napadnutý rozsudok.

135. Ako som poznamenal v bode 128, v prejednávanom prípade Areva a Alstom nikdy netvorili jednotný hospodársky subjekt, a teda spolu nikdy netvorili podnik v zmysle práva hospodárskej súťaže. Naopak, postupne tvorili s dcérskou spoločnosťou Areva T&D SA dva samostatné hospodárske subjekty, pričom každý z nich osobne zodpovedal za kartel počas odlišných období a za odlišných podmienok.

136. Okrem toho treba konštatovať, že v prejednávanom prípade je zodpovednosť každej z materských spoločností odvodená výlučne od zodpovednosti dcérskej spoločnosti, takže pokiaľ sa Komisia v rámci svojej voľnej úvahy [82] rozhodla zaviazať materskú spoločnosť na zaplatenie pokuty solidárne s dcérskou spoločnosťou, zodpovednosť materskej spoločnosti nemôže prekračovať zodpovednosť dcérskej spoločnosti. [83] Za týchto podmienok sumy, ktoré Komisia uložila materským spoločnostiam, predstavujú maximálne sumy, v akých bola stanovená solidárna zodpovednosť nástupníckych materských spoločností s dcérskou spoločnosťou. [84]

137. Pritom je pravda, že – ako poznamenal Všeobecný súd v bode 220 napadnutého rozsudku vo vzťahu k spoločnosti Alstom – sporné rozhodnutie zakladá osobnú zodpovednosť materských spoločností za spáchanie porušenia.

138. V prípade, o aký ide v prejednávanej veci, keď dve materské spoločnosti spolu nikdy netvorili jeden hospodársky subjekt a Komisia sa rozhodla určiť, že budú solidárne zodpovedné s dcérskou spoločnosťou, zásada individuality trestov vyžaduje, aby pokuta uložená každej z nich neprekračovala podiel jej solidárnej zodpovednosti. Tento podiel zodpovedá časti celkovej sumy uloženej každej z materských spoločností, v akej je dcérska spoločnosť solidárne zaviazaná s nástupníckymi materskými spoločnosťami. [85]

82 — Pozri v tejto súvislosti rozsudok z 24. septembra 2009, Erste Group Bank a i./Komisia (C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P a C-137/07 P, Zb. s. I-8681, body 81 až 84), ako aj návrhy, ktoré som predniesol vo veci Komisia/Siemens Österreich a i. (už citovanej, bod 81).

83 — Pozri v tejto súvislosti rozsudok z 22. januára 2013, Komisia/Tomkins (C-286/11 P, bod 43), ktorým bol potvrdený rozsudok Tomkins/Komisia (už citovaný, najmä bod 38).

84 — Pozri v tomto zmysle rozsudok Trioplast (už citovaný, bod 168).

85 — Tamže, bod 169.

139. V prejednávanom prípade model solidárnej zodpovednosti, aký si zvolila Komisia a aký potvrdil Všeobecný súd, vyvoláva v tejto súvislosti problémy. Pokiaľ totiž suma pokuty uloženej dcérskej spoločnosti, Areva T&D SA, nezodpovedá sumám pokút solidárne uložených dcérskej spoločnosti a nástupníckym materským spoločnostiam, nemožno určiť, ktorá pokuta zodpovedá osobnej zodpovednosti každého zo samostatných hospodárskych subjektov uvedených v bode 135. Z tejto situácie naopak vyplýva, že na jednej strane prvý z týchto hospodárskych subjektov (tvorený spoločnosťami Alstom a Areva T&D SA) zodpovedá za celú pokutu, aj keď nespáchal porušenie počas celého obdobia, za ktoré sa pokuta ukladá (teda obdobia od 7. decembra 1992 do 11. mája 2004), a na druhej strane zodpovednosť druhého hospodárskeho subjektu (tvoreného spoločnosťami Areva T&D SA a Areva a ostatnými bývalými dcérskymi spoločnosťami spoločnosti Areva) podstatne prekračuje podiel sumy pokuty stanovený pre celé porušenie počas predmetného obdobia. Takáto situácia podľa môjho názoru nie je zlučiteľná so zásadou individuality trestov.

140. Okrem toho, keďže materské spoločnosti nie sú schopné jednoznačne určiť presnú sumu pokuty, ktorú musia zaplatiť za obdobie, za ktoré sú zodpovedné za porušenie solidárne so svojou dcérskou spoločnosťou, treba konštatovať aj porušenie zásady právnej istoty.

141. Problémy podľa môjho názoru v skutočnosti vyplývajú z toho, že Komisia v spornom rozhodnutí posudzovala skupinu Areva a skupinu Alstom ako jednotný subjekt, a to už od začiatku výpočtu pokuty.[86] V tejto súvislosti – bez toho, aby bolo potrebné osobitne k tomu zaujať stanovisko – poznamenávam, že skutočnosť uvedená Komisiou, že Všeobecný súd vo veci Trioplast konštatoval, že prístup, ktorý spočíva v tom, že materskej spoločnosti ukladá rovnakú východiskovú sumu pokuty ako dcérskej spoločnosti, ktorá sa priamo zúčastnila na karteli, bez toho, aby bola táto suma v prípade časového nástupníctva viacerých materských spoločností rozdelená, nemožno považovať za neprimeraný, je irelevantná. Po prvé sa totiž prejednávané odvolania netýkajú metódy použitej na výpočet pokuty, ale uplatňovania pravidiel solidárnej zodpovednosti. Po druhé toto tvrdenie je neúčinné, lebo aj keby uvedená metóda nebola sama osebe nesprávna, nemalo by to nijaký vplyv na skutočnosť, že v prejednávanom prípade model solidárnej zodpovednosti zvolený Komisiou a potvrdený Všeobecným súdom spôsobuje porušenie zásady individuality trestov a zásady právnej istoty.

142. Navyše treba poznamenať, že túto neistotu nemôže odstrániť pravidlo zodpovednosti rovnakým dielom stanovené Všeobecným súdom v bode 215 napadnutého rozsudku a spomenuté v bode 100 týchto návrhov.

143. Po prvé, ako som uviedol v bodoch 88 a 89 návrhov, ktoré som predniesol v už citovanej veci Komisia/Siemens Österreich a i., a ako spresním v bode 155 a nasl. týchto návrhov, totiž nie je preukázané, že v práve hospodárskej súťaže Únie také pravidlo existuje.

144. Po druhé v každom prípade, aj keby toto pravidlo existovalo, nemohlo by odstrániť pochybnosti vyplývajúce z modelu solidárnej zodpovednosti použitého v prejednávanom prípade. Jeho uplatnenie v prejednávanom prípade totiž podľa môjho názoru spôsobuje riziko, že celková suma pokuty, za ktorú je právnická osoba skutočne zodpovedná, bude závisieť od diskrečného rozhodnutia Komisie

86 — Pozri odôvodnenie 486 sporného rozhodnutia.

o tom, od ktorého dlžníka chce vymáhať pokutu. Táto suma by sa totiž mohla meniť podľa toho, či sa Komisia rozhodne, že bude vymáhať pokutu od jedného [87] alebo druhého [88] dlžníka, čo považujem za neprípustné vo všeobecnosti a osobitne v situácii, v ktorej solidárni dlžníci nikdy nepatrili k jednotnému hospodárskemu subjektu.

145. Čo sa týka návrhu na nahradenie odôvodnenia Komisie, pokiaľ tento návrh smeruje k spochybneniu jej právomoci na určenie vnútorných vzťahov medzi solidárnymi dlžníkmi povinnými zaplatiť pokutu, domnievam sa, že je potrebné zamietnuť ho z dôvodov uvedených v bodoch 160 až 163, 169 a 173 týchto návrhov a podrobnejšie aj v rámci analýzy prvého a tretieho odvolacieho dôvodu Komisie v už citovanej veci Komisia/Siemens Österreich a i. obsiahnutej v bodoch 42 až 91 návrhov, ktoré som predniesol v uvedenej veci. Inak sa domnievam, že Komisia v skutočnosti nenavrhuje nahradenie odôvodnenia, ale skôr uvádza tvrdenia, ktorých cieľom je spochybniť výhrady uvedené odvolateľkami. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy sa však tieto tvrdenia musia zamietnuť.

146. Z vyššie uvedeného vyplýva, že podľa môjho názoru sa výhrady založené na nesprávnom právnom posúdení pri uplatnení pravidiel solidárnej zodpovednosti, ktoré má za následok porušenie zásad právnej istoty a individuality trestov v súvislosti s vytvorením faktickej solidarity medzi spoločnosťami Areva a Alstom, musia prijať, pričom výhrada založená na porušení zásady individuality trestov je – ako bolo uvedené v bode 123 týchto návrhov – v prípade spoločnosti Areva neprípustná.

3. O nesprávnom uplatnení pravidiel týkajúcich sa solidárnej zodpovednosti, ktoré má za následok porušenie zásad právnej istoty a individuality trestov a článku 7 ES, ako aj o porušení povinnosti odôvodnenia

a) Tvrdenia účastníkov konania

i) Tvrdenia spoločnosti Areva a spoločností skupiny Alstom

147. V rámci tretieho odvolacieho dôvodu spoločnosti Areva, ako aj prvej časti štvrtého odvolacieho dôvodu, poslednej výhrady druhej časti štvrtého odvolacieho dôvodu a tretej časti druhého odvolacieho dôvodu spoločností skupiny Alstom odvolateľky namietajú viacnásobné nesprávne posúdenie pri výklade a uplatňovaní pojmu solidárna zodpovednosť za zaplatenie pokuty, ktoré má za následok porušenie zásad právnej istoty, individuality trestov a článku 7 ES, ako aj porušenie povinnosti odôvodnenia zo strany Všeobecného súdu.

87 — Ak teda uplatníme pravidlo zodpovednosti rovnakým dielom, podľa môjho názoru z toho vyplynie, že ak by sa Komisia rozhodla vymáhať celú pokutu vo výške (po vyhlásení rozsudku Všeobecného súdu) 48 195 000 eur od spoločnosti Alstom, táto spoločnosť by mohla dosiahnuť zaplatenie polovice tejto sumy od spoločnosti Areva T&D SA prostredníctvom regresnej žaloby. Alstom by teda skutočne zaplatila polovicu pokuty, čo je 24 097 500 eur. Areva T&D SA by musela zaplatiť druhú polovicu. Z tejto sumy sú však Areva a jej dve ďalšie bývalé dcérske spoločnosti solidárnymi dlžníkmi spolu so spoločnosťou Areva T&D SA až do sumy 20 400 000 eur, takže Areva T&D SA by mohla žiadať od svojich troch ďalších spoludlžníkov ich podiel na tejto sume (čo predstavuje sumu 5 100 000 eur na každého z nich), zatiaľ čo Areva T&D SA by bola výlučne zodpovedná za rozdiel vo výške 3 697 500 eur medzi pokutou, ktorú je povinná zaplatiť spoločne so spoločnosťou Alstom, a pokutou, za ktorú spoločne zodpovedá Areva a ostatné bývalé dcérske spoločnosti. V tomto prípade by pokuta, ktorú má Alstom skutočne zaplatiť, predstavovala 24 097 500 eur, pokuta, ktorú má zaplatiť Areva T&D SA, by predstavovala 8 797 500 eur (teda zvyšných 3 697 500 eur + 5 100 000 eur), a pokuta, ktorú má zaplatiť Areva a jej dve ďalšie bývalé dcérske spoločnosti, by predstavovala 5 100 000 eur na každú z nich.

88 — Ak by sa Komisia naopak rozhodla najprv vymáhať pokutu od spoločnosti Areva v sume, za ktorú je táto spoločnosť solidárne zodpovedná so spoločnosťou Areva T&D SA a dvoma ďalšími bývalými dcérskymi spoločnosťami, podľa môjho názoru by z toho vyplynulo, že Areva by bola povinná zaplatiť pokutu vo výške 20 400 000 eur a potom by mohla dosiahnuť od svojich solidárnych spoludlžníkov zaplatenie ich podielu (teda 5 100 000 eur od každého z nich), prípadne prostredníctvom regresnej žaloby. Zostávalo by zaplatiť Komisii zvyšok pokuty, teda sumu 27 795 000 eur. Alstom a Areva T&D SA by si následne rozdelili uvedenú sumu rovnakým dielom, prípadne zvýšenú o 5 100 000 eur zaplatených spoločnosťou Areva T&D SA spoločnosti Areva. V tomto prípade by teda skutočná pokuta spoločnosti Alstom predstavovala 13 897 500 eur (teda polovicu z 27 795 000 eur) alebo prípadne 16 447 500 eur (ak by sa musela podieľať na sume 5 100 000 eur spoločnosti Areva T&D), pokuta spoločnosti T&D SA by predstavovala 18 997 500 eur (teda 13 897 500 eur + 5 100 000 eur) alebo prípadne 16 447 500 eur a pokuta spoločnosti Areva a jej dvoch ďalších bývalých dcérskych spoločností by predstavovala 5 100 000 eur na každú z nich.

148. Po prvé tak Areva, ako aj spoločnosti skupiny Alstom napádajú pravidlo zodpovednosti rovnakým dielom stanovené v bode 215 napadnutého rozsudku.[89] Na jednej strane tvrdia, že toto pravidlo je nové a nemá právny základ, pričom Všeobecný súd nemôže nájsť také pravidlo v rozsudku Aristrain/Komisia[90], na ktorý sa Všeobecný súd odvoláva, keďže tento rozsudok je irelevantný. Na druhej strane je podľa spoločnosti Alstom toto pravidlo nesprávne aj z právneho hľadiska, keďže mechanizmus solidárnej zodpovednosti upravuje len vzťahy medzi veriteľom a solidárnymi dlžníkmi, a nie aj vnútorné vzťahy medzi solidárnymi dlžníkmi.[91] Všeobecný súd sa teda tým, že vychádzal z pravidla zodpovednosti rovnakým dielom, hoci také pravidlo odporuje pojmu solidárna zodpovednosť v práve Únie, dopustil nesprávneho právneho posúdenia, keďže z toho vyvodil záver, že každá zo sankcionovaných spoločností mohla vyvodiť zo sporného rozhodnutia podiel, ktorý na ňu pripadá vo vzťahoch s jej solidárnymi spoludlžníkmi.[92] Okrem toho, keďže sporné rozhodnutie neumožnilo predmetným spoločnostiam jednoznačne zistiť, ako si majú rozdeliť pokutu, Všeobecný súd svojím rozsudkom porušil zásady právnej istoty a individuality trestov.

149. Po druhé Alstom tiež tvrdí, že Všeobecný súd sa tým, že vychádzal z pravidla zodpovednosti rovnakým dielom, dopustil nesprávneho právneho posúdenia, keďže konštatoval, že Komisia nedelegovala na vnútroštátny súd alebo rozhodcu právomoc určiť príslušný podiel jednotlivých spoločností na zaplatení pokuty.[93] Bolo úlohou Komisie, aby s prihliadnutím na skutkové okolnosti prejednávaného prípadu a osobitné znaky podniku určila podiel každého dlžníka. Keď Komisia – tak ako v prejednávanom prípade – neurčí tento podiel, implicitne deleguje túto právomoc na tretiu osobu, teda na vnútroštátny súd alebo rozhodcu, v rozpore s článkom 7 ES, hoci tieto orgány nemajú právomoc v tejto súvislosti.

150. Po tretie odvolateľky tvrdia, že Všeobecný súd tým, že na základe takého pravidla nesprávne odôvodnil zamietnutie tvrdení týkajúcich sa porušení zásady právnej istoty a protiprávneho delegovania právomocí Komisie[94], zmenil obsah sporného rozhodnutia v rozpore s vôľou Komisie, a teda porušil svoju povinnosť odôvodnenia tým, že posúdenie Komisie nahradil svojím vlastným posúdením. V spornom rozhodnutí sa totiž také pravidlo nespomína. Naopak, v konaní pred Všeobecným súdom Komisia podporila opačný výklad sporného rozhodnutia.

151. Okrem toho spoločnosti skupiny Alstom spochybňujú námietku neprípustnosti odvolacieho dôvodu založeného na protiprávnom delegovaní právomocí Komisie. Nejde o nový odvolací dôvod, keďže Alstom uviedla toto tvrdenie v konaní pred Všeobecným súdom. V každom prípade je tento dôvod nerozlučne spojený s dôvodom založeným na porušení zásady individuality trestov. Uvedené spoločnosti tiež namietajú proti nahradeniu odôvodnenia navrhovaného Komisiou a navrhujú zrušenie napadnutého rozsudku.

ii) Tvrdenia Komisie

152. Hoci sa Komisia domnieva, že výhrady uvedené spoločnosťou Areva a spoločnosťami skupiny Alstom sa musia zamietnuť, súhlasí s určitými tvrdeniami týchto spoločností a v tejto súvislosti navrhuje, aby Súdny dvor nahradil odôvodnenie napadnutého rozsudku. Komisia konkrétne súhlasí s úvahou, že už citovaný rozsudok Aristrain/Komisia je v prejednávanom prípade irelevantný. Naopak Komisia zastáva názor, že tvrdenie spoločnosti Alstom založené na údajne protiprávnom delegovaní sankčnej právomoci Komisie je neprípustné, keďže ide o nové tvrdenie, ktoré Alstom neuviedla v konaní pred Všeobecným súdom.

89 — Pozri bod 100 týchto návrhov.

90 — Rozsudok z 2. októbra 2003 (C-196/99 P, Zb. s. I-11005).

91 — Areva naopak uvádza, že súhlasí so stanoviskom Všeobecného súdu uvedeným v bode 214 napadnutého rozsudku, podľa ktorého solidarita upravuje nielen vzťahy medzi veriteľom a solidárnymi dlžníkmi, ale aj vzťahy medzi solidárnymi dlžníkmi.

92 — Bod 226 napadnutého rozsudku.

93 — Tamže.

94 — Tamže, body 210 až 218 a 236.

153. Pokiaľ ide o vec samu, Komisia tvrdí, že argumentácia odvolateliek je založená na nesprávnom predpoklade, že Komisia protiprávne delegovala svoje právomoci tým, že v spornom rozhodnutí neupravila vnútorné vzťahy medzi solidárnymi dlžníkmi a najmä pomer ich solidárnej zodpovednosti. Táto argumentácia je v prvom rade nekoherentná. Ak by sa totiž Areva a Alstom domnievali, že Komisia má výlučnú právomoc upraviť vzťahy solidárnych dlžníkov, nebolo by jasné, prečo samy upravili túto otázku zmluvne. Okrem toho Areva a spoločnosti skupiny Alstom vo svojich odvolaniach uznali, že otázku podielov môžu upraviť vnútroštátne súdy alebo rozhodcovia, čo vylučuje akékoľvek protiprávne delegovanie údajnej výlučnej právomoci Komisie. V každom prípade v rozpore s tým, čo Všeobecný súd naznačuje v napadnutom rozsudku [95], Komisia nemá nijakú právomoc určiť príslušné podiely solidárnych dlžníkov, takže nemohlo dôjsť k protiprávnemu delegovaniu takej právomoci, a tiež nemožno zo skutočnosti, že v rozhodnutí, ktorým sa ukladá solidárna pokuta, táto otázka nie je upravená, vyvodiť, že solidárni dlžníci sú zodpovední rovnakým dielom.

154. Napokon, pokiaľ ide o body 213 až 215, ako aj body 222, 236 a 257 napadnutého rozsudku, ktoré odkazujú na pojem podiely solidárnej zodpovednosti, Komisia zastáva názor, že tieto body obsahujú viacero nesprávnych právnych posúdení a je potrebné, aby Súdny dvor nahradil toto odôvodnenie novým odôvodnením. Komisia sa domnieva, že Všeobecný súd nedodržal hranice, ktorým podliehajú právomoci a povinnosti, ktoré článok 23 nariadenia č. 1/2003 priznáva a ukladá Komisii, a tým zasiahol do právnych poriadkov členských štátov a do zmluvnej slobody subjektov. Jej právomoc ukladať pokuty sa týka len vonkajšieho vzťahu, teda vzťahu medzi Komisiou a podnikom, ktorému je určené rozhodnutie a ktorý je povinný zaplatiť pokutu. Samotná skutočnosť, že určenie zodpovedných solidárnych dlžníkov v ich vonkajšom vzťahu spôsobuje určité právne účinky, nemôže viesť k vzniku povinnosti Komisie stanoviť podiely zodpovednosti týchto dlžníkov v ich vnútorných vzťahoch.

b) Analýza

155. Čo sa týka po prvé pravidla zodpovednosti rovnakým dielom, na ktoré Všeobecný súd odkazuje v bode 215 napadnutého rozsudku a ktoré som spomenul v bode 100 týchto návrhov, v bodoch 88 a 89 návrhov, ktoré som predniesol v už citovanej veci Komisia/Siemens Österreich a i., som vyjadril svoje pochybnosti, pokiaľ ide o relevantnosť takého pravidla vytvoreného Všeobecným súdom.

156. Toto pravidlo, ktoré Všeobecný súd podľa všetkého prevzal z právneho režimu solidárneho záväzku podľa občianskeho práva, ktorý obsahujú právne poriadky niektorých členských štátov [96], totiž podľa môjho názoru na jednej strane nie je zlučiteľné so zásadami osobnej zodpovednosti a individuality trestov, keďže predpokladá akúsi domnienku rovnakej zodpovednosti solidárnych dlžníkov pokuty za účasť na spoločnom konaní podniku, ktorá nie je nevyhnutne rovnaká pre všetky dotknuté subjekty.

157. Na druhej strane sa domnievam, že tomuto pravidlu chýba právny základ alebo aspoň vhodná zásada, o ktorú by sa opieralo. V bode 88 návrhov, ktoré som predniesol v už citovanej veci Komisia/Siemens Österreich a i., som poznamenal, že podľa môjho názoru na vytvorenie pravidla, akým je pravidlo zodpovednosti rovnakým dielom stanovené Všeobecným súdom, nepostačuje všeobecný odkaz na záväzkový právny režim podľa občianskeho práva bez akéhokoľvek iného vysvetlenia týkajúceho sa dôvodov, prečo by sa mala zásada odvodená z tohto režimu uplatňovať

95 — Najmä v bodoch 215 a 229 tohto rozsudku.

96 — Pozri v tejto súvislosti konkrétnejšie rozsudok Siemens Österreich a i./Komisia (už citovaný, bod 155). Tento rozsudok, ktorý sa týka toho istého sporného rozhodnutia a ktorý bol vyhlásený v ten istý deň ako napadnutý rozsudok, je predmetom odvolania v už citovanej veci Komisia/Siemens Österreich a i. Ako bolo uvedené v bode 2 týchto návrhov, v uvedenej veci prednášam návrhy súbežne s týmito návrhmi.

v práve hospodárskej súťaže, keď je charakter platobného záväzku zaťažujúceho osoby, ktorým Komisia uložila solidárne splatné pokuty z dôvodu porušenia práva hospodárskej súťaže, ktoré má kvázitrestnoprávnu povahu [97], odlišný od charakteru záväzku solidárnych dlžníkov podľa súkromného práva.

158. V návrhoch, ktoré som predniesol v uvedenej veci, som navyše pripustil, že mám určitý problém s uznaním vhodnosti odkazu na body 100 a 101 už citovaného rozsudku Aristrain/Komisia, ktorý sa nachádza tiež v bode 215 napadnutého rozsudku. V uvedenom rozsudku totiž Súdny dvor neuznal zásadu stanovenú Všeobecným súdom v napadnutom rozsudku. Súdny dvor skôr vytkol Všeobecnému súdu, že nesankcionoval nedostatok odôvodnenia rozhodnutia Komisie, ktorá uložila pokutu spoločnosti, ktorej pripísala konanie inej s ňou spojenej spoločnosti bez toho, aby medzi nimi preukázala existenciu hospodárskej jednotky. V uvedenej veci teda ani nešlo o solidárne uloženie pokuty viacerým subjektom. [98]

159. Z toho vyplýva, že Všeobecný súd na účely zamietnutia žalobných dôvodov a výhrad založených na porušení zásady právnej istoty nemohol vychádzať z tohto pravidla tým, že v bode 215 napadnutého rozsudku konštatoval, že každá zo spoločností, ktorým je uložená solidárna pokuta, môže jednoznačne poznať podiel sumy pokuty, ktorý na ňu pripadá.

160. V tejto súvislosti treba ďalej poznamenať, že – ako som uviedol v bodoch 85 a 86 návrhov, ktoré som predniesol v už citovanej veci Komisia/Siemens Österreich a i., pokiaľ jednotný hospodársky subjekt v čase prijatia rozhodnutia Komisie už neexistuje v tej forme, v ktorej existoval v čase spáchania porušenia, ak sa Komisia v rámci voľnej úvahy, ktorá jej patrí, rozhodne solidárne uložiť pokutu právnickým osobám, ktoré spolu už netvoria taký jednotný hospodársky subjekt, zásada individuality trestov stanovuje požiadavky právnej istoty v súvislosti s určením sankcie pre tieto subjekty v ich vnútorných vzťahoch.

161. Hoci si totiž tieto subjekty navonok zachovávajú zodpovednosť voči Komisii týkajúcu sa zaplatenia plnej výšky pokuty za porušenie, ktorého sa dopustil podnik, keďže v okamihu prijatia rozhodnutia už netvoria jednotný hospodársky subjekt, tieto subjekty musia mať možnosť oboznámiť sa s podielom, ktorý majú znášať v rámci vnútorných vzťahov so svojimi solidárnymi spoludlžníkmi, na ktorých už nemajú také hospodárske, organizačné a právne väzby, ktoré by odôvodňovali ich začlenenie do hospodárskej jednotky so spoludlžníkmi.

162. Z toho vyplýva, že v prípade, ak sa Komisia v rámci svojej voľnej úvahy [99] rozhodne založiť solidárnu zodpovednosť medzi subjektmi, ktoré v čase spáchania porušenia tvorili hospodársku jednotku, ale ktoré v čase prijatia rozhodnutia už nie sú súčasťou tej istej hospodárskej jednotky, uvedená inštitúcia sa nemôže zbaviť svojej povinnosti určiť podiel pokuty, ktorý subjekt, ktorý už nemá väzby odôvodňujúce jeho začlenenie do hospodárskej jednotky, bude musieť znášať vo vnútorných vzťahoch so svojimi ostatnými spoludlžníkmi.

163. V tejto súvislosti je potrebné tiež poznamenať, že hoci je pravda, že subjekty sú oprávnené stanoviť v rámci svojej zmluvnej slobody vo svojich súkromnoprávnych vzťahoch, kto zaplatí ktorú časť pokuty, neprináleží im slobodne určiť podiely zodpovednosti každej právnickej osoby, ktorej bola uložená pokuta, a teda stanoviť príslušné podiely pokuty, ktoré vzhľadom na to, že majú sankčný charakter, spadajú do práva hospodárskej súťaže. V tomto zmysle – v súlade s názorom Všeobecného súdu uvedeným v tejto súvislosti – chápem bod 214 napadnutého rozsudku, v ktorom Všeobecný súd konštatoval, že neprináleží subjektom slobodne sa dohodnúť o spôsobe, ako si medzi sebou rozdelia

97 — Pozri návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott 28. februára 2013 vo veci Schenker & Co. a i. (rozsudok z 18. júna 2013, C-681/11), bod 40 a citovanú judikatúru.

98 — Pozri návrhy, ktoré som predniesol vo veci Komisia/Siemens Österreich a i. (už citovanej, body 89 a 93). Skutočnosť, že nešlo o solidárne uloženie pokuty, navyše potvrdzuje rozsudok Súdu prvého stupňa z 11. marca 1999, Aristrain/Komisia (T-156/94, Zb. s. II-645, bod 67).

99 — Pozri judikatúru spomenutú v poznámke pod čiarou 81 týchto návrhov.

sumu pokuty, ktorá im bola uložená. Pokiaľ teda ide o skutočnosť, na ktorú sa odvoláva Komisia, že solidárni dlžníci si môžu slobodne rozdeliť sumu pokuty, to síce platí v rámci ich súkromnoprávnych vzťahov, ale nemôže to napraviť potrebu vyplývajúcu zo zásady právnej istoty, aby každá dotknutá osoba presne a jednoznačne poznala rozsah povinností, ktoré jej ukladá rozhodnutie Komisie.

164. Vzhľadom na tieto úvahy sa domnievam, že je potrebné dospieť k záveru, že Všeobecný súd sa v bodoch 214 až 218, 222 a 236 napadnutého rozsudku dopustil nesprávneho právneho posúdenia, keďže zamietol tvrdenia, ktoré v konaní pred ním uviedli odvolateľky, na základe pravidla zodpovednosti rovnakým dielom.

165. Čo sa týka po druhé výhrady spoločnosti Alstom založenej na tom, že Všeobecný súd sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia tým, že konštatoval, že Komisia nedelegovala na vnútroštátny súd alebo rozhodcu právomoc určiť príslušné podiely solidárnych dlžníkov na zaplatení pokuty, je potrebné najprv zamietnuť námietku neprípustnosti vznesenú Komisiou, podľa ktorej ide o nový a neprípustný odvolací dôvod.

166. V tejto súvislosti z judikatúry vyplýva, že vzhľadom na to, že účastník konania musí mať možnosť spochybniť všetky dôvody rozsudku, ktorý nepriaznivo zasahuje do jeho právneho postavenia, pokiaľ Všeobecný súd spojil dve veci a vydal jediný rozsudok, ktorý zodpovedá všetkým žalobným dôvodom uvedeným účastníkmi konania pred Všeobecným súdom, môže každý z nich kritizovať úvahy týkajúce sa žalobných dôvodov vznesených pred Všeobecným súdom jedinou žalobkyňou v druhej spojenej veci, pokiaľ tieto úvahy nepriaznivo zasahujú do jeho právneho postavenia.[100]

167. Pritom je nesporné, že Areva a jej bývalé dcérske spoločnosti vzniesli taký žalobný dôvod v konaní pred Všeobecným súdom, ktorý naň odpovedal v bodoch 232 až 237 napadnutého rozsudku. Za týchto okolností, čo sa týka troch bývalých dcérskych spoločností spoločnosti Areva prevedených na spoločnosť Alstom, tento odvolací dôvod nie je novým dôvodom. Čo sa týka spoločnosti Alstom, keďže je nesporné, že tieto úvahy Všeobecného súdu nepriaznivo zasahujú do jej právneho postavenia, je potrebné konštatovať, že aj táto spoločnosť je oprávnená napadnúť ich v odvolacom konaní.

168. Pokiaľ ide o vec samu, je potrebné pripomenúť, že podľa zásady prenesenia právomocí[101] Únia koná len v medziach právomocí, ktoré na ňu preniesli členské štáty v zmluvách na dosiahnutie cieľov v nich vymedzených. Právomoci, ktoré na Úniu neboli v zmluvách prenesené, zostávajú právomocami členských štátov. Okrem toho podľa článku 13 ods. 2 prvej vety ZEÚ (predtým článok 7 ods. 1 druhá veta ES) každá inštitúcia koná v medziach právomocí, ktoré sú jej zverené zmluvami, a v súlade s postupmi, podmienkami a cieľmi v nich ustanovenými.

169. Ako som pritom podrobne vysvetlil v bode 48 a nasl. návrhov, ktoré som predniesol v už citovanej veci Komisia/Siemens Österreich a i., na ktoré odkazujem, domnievam sa, že nemožno poprieť oprávnenie Komisie, v rámci jej právomoci ukladať sankcie za porušenia noriem hospodárskej súťaže stanoviť vnútorné rozdelenie pokuty medzi solidárnych dlžníkov, pokiaľ to je nevyhnutné na dosiahnutie osobitného cieľa tejto právomoci, ktorým je zabezpečiť dodržiavanie zákazov stanovených v uvedených normách. Naproti tomu, v určitých prípadoch, ako je prípad, ktorý som spomenul v bodoch 160 až 162 týchto návrhov, je nevyhnutné určiť podiely dlžníkov, ktorým Komisia solidárne uložila pokutu.

170. Vzhľadom na to, že v prejednávanom prípade sa Komisia rozhodla solidárne uložiť pokutu dvom spoločnostiam, ktoré v čase prijatia rozhodnutia už netvorili hospodársku jednotku, teda spoločnostiam Alstom a Areva T&D SA, bola podľa môjho názoru povinná stanoviť ich podiely.

100 — Pozri rozsudok Team Relocations a i./Komisia (už citovaný, bod 34 a citovanú judikatúru).

101 — Táto zásada je zakotvená v článku 5 ods. 2 ZEÚ.

171. Z toho vyplýva, že Všeobecný súd sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia tým, že v bodoch 236 a 237 napadnutého rozsudku zamietol žalobné dôvody a výhrady založené na porušení článku 7 ES, keďže konštatoval, že spočívali na nesprávnom predpoklade, lebo v prejednávanom prípade Komisia v spornom rozhodnutí určila príslušný podiel zodpovednosti spoločností Areva T&D SA a Alstom na účasti dotknutého podniku na porušení za obdobie od 7. decembra 1992 do 8. januára 2004, a teda aj ich príslušný podiel na sume pokuty, ktorú boli povinné solidárne zaplatiť Komisii.

172. Po tretie, čo sa týka výhrady založenej na porušení povinnosti odôvodnenia, domnievam sa, že táto výhrada nemôže uspieť. Všeobecný súd totiž tým, že v bodoch 214 a 216, ako aj v bode 236 napadnutého rozsudku odôvodnil zamietnutie žalobných dôvodov založených na právnej istote a protiprávnom delegovaní právomocí, jednoducho uviedol právne úvahy, pričom uplatnil pravidlá solidárnej zodpovednosti tak, ako ich vyložil. Bez ohľadu na skutočnosť, že s týmto výkladom nesúhlasím, sa domnievam, že v rámci preskúmania zákonností v celom rozsahu prináležalo Všeobecnému súdu, aby uviedol také právne úvahy. Nemožno teda tvrdiť, že Všeobecný súd protiprávne nahradil odôvodnenie sporného rozhodnutia.

173. Čo sa týka napokon návrhu Komisie na nahradenie odôvodnenia, ktorý smeruje k spochybneniu jej právomoci pri určovaní vnútorných vzťahov medzi solidárnymi dlžníkmi, vzhľadom na úvahy uvedené v bodoch 160 až 163 a 169 týchto návrhov je potrebné zamietnuť ho. Pokiaľ tento návrh v podstate zodpovedá tvrdeniam, ktoré Komisia uviedla v rámci prvého a tretieho odvolacieho dôvodu v už citovanej veci Komisia/Siemens Österreich a i., dovoľujem si odkázať – pokiaľ ide o podrobnejšie úvahy – na analýzu týchto odvolacích dôvodov obsiahnutú v bodoch 42 až 91 návrhov, ktoré som predniesol v uvedenej veci.

4. Záver k odvolacím dôvodom a výhradám týkajúcim sa uplatnenia pravidiel solidárnej zodpovednosti

174. V konečnom dôsledku z vyššie uvedeného vyplýva, že podľa môjho názoru sa druhému a tretiemu odvolaciemu dôvodu spoločnosti Areva, ako aj štvrtému odvolaciemu dôvodu spoločností skupiny Alstom musí vyhovieť a že v dôsledku toho sa pokuta stanovená v bode 3 druhej zarážke výroku napadnutého rozsudku musí zrušiť.

E – *O štvrtom odvolacom dôvode spoločnosti Areva založenom na nesprávnom právnom posúdení, pokiaľ ide o uplatnenie zásad proporcionality a rovnosti zaobchádzania*

175. V rámci svojho štvrtého odvolacieho dôvodu Areva tvrdí, že Všeobecný súd sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia tým, že neuplatnil svoju neobmedzenú právomoc s cieľom napraviť porušenie zásad proporcionality a rovnosti zaobchádzania, ktorého sa dopustila Komisia v súvislosti s pokutou, ktorá bola solidárne uložená spoločnosti Areva.

176. Areva po prvé poznamenáva, že za porušenie, ktoré trvalo štyri mesiace, jej bola uložená povinnosť solidárne zaplatiť sumu, ktorá predstavuje približne polovicu sumy, ktorú má Alstom solidárne zaplatiť za porušenie, ktoré trvalo 12 rokov, alebo približne dvojnásobok pokuty, ktorú má Alstom sama zaplatiť za svoju priamu účasť na karteli počas obdobia štyroch rokov. Takýto rozdiel medzi sumami pokuty odporuje zásade proporcionality. Po druhé Všeobecný súd porušil zásadu rovnosti zaobchádzania, keďže potvrdil sporné rozhodnutie, ktorým bola Areva sankcionovaná oveľa prísnejšie ako Alstom, hoci Alstom bola jednou zo zakladajúcich spoločností kartelu, celková dĺžka trvania účasti spoločnosti Alstom na karteli bola 47-krát väčšia ako dĺžka trvania účasti spoločnosti Areva a obrat spoločnosti Alstom bol vyšší ako obrat spoločnosti Areva.

177. Všeobecný súd mal teda v rámci uplatnenia svojej neobmedzenej právomoci posúdiť, či je výška pokuty uloženej spoločnosti Areva primeraná vo vzťahu k závažnosti a dĺžke trvania porušenia a či je v súlade so zásadou rovnosti zaobchádzania. Na základe týchto zásad mal Všeobecný súd znížiť sumu pokuty, za ktorú je Areva solidárne zodpovedná.

178. V prvom rade je potrebné rozobrať námietky neprípustnosti vznesené Komisiou vo vzťahu k tomuto odvolaciemu dôvodu.

179. Komisia po prvé tvrdí, že tento odvolací dôvod je neprípustný, lebo Areva vo svojom odvolaní nešpecifikuje body napadnutého rozsudku, ktoré sú podľa jej názoru poznačené nesprávnym právnym posúdením. V tejto súvislosti poznamenávam, že hoci nový Rokovací poriadok Súdneho dvora v článku 169 ods. 2 stanovuje, že v právnych dôvodoch a právnych tvrdeniach uvádzaných v odvolacom konaní sa musia presne označiť časti odôvodnenia Všeobecného súdu, ktoré sa napádajú, takáto požiadavka nebola formálne stanovená v bývalom rokovacom poriadku uplatniteľnom v prejednávanom prípade.[102] Je pravda, že aj pred nadobudnutím účinnosti nového rokovacom poriadku podľa ustálenej judikatúry z článku 58 Štatútu Súdneho dvora a článku 112 ods. 1 písm. c) bývalého rokovacieho poriadku vyplývalo, že v odvolaní musí byť presne uvedené, ktoré časti rozsudku, ktorého zrušenie sa navrhuje, sa napádajú, ako aj právne argumenty, ktoré tento návrh osobitným spôsobom podporujú.[103]

180. V prejednávanom prípade však treba konštatovať, že Areva v podstate vytýka Všeobecnému súdu, že neuplatnil svoju neobmedzenú právomoc. Vzhľadom na to, že ide o výhradu založenú na opomenutí, pritom v zásade neexistujú body napadnutého rozsudku, ku ktorým možno túto výhradu priradiť alebo v ktorých je toto opomenutie spomenuté. Okrem toho Areva uvádza právne argumenty, ktoré osobitným spôsobom podporujú jej návrh, teda nesprávne právne posúdenie týkajúce sa údajného porušenia zásad proporcionality a rovnosti zaobchádzania zo strany Komisie.

181. Za týchto podmienok sa domnievam, že štvrtý odvolací dôvod spoločnosti Areva nemožno vyhlásiť za neprípustný z dôvodu, že Areva nešpecifikovala body napadnutého rozsudku, ktoré sú podľa jej názoru poznačené nesprávnym právnym posúdením.

182. Po druhé Komisia zastáva názor, že tento odvolací dôvod je neprípustný jednak ako nový dôvod, ktorý nebol uvedený v konaní pred Všeobecným súdom, a jednak preto, lebo z neho vyplýva návrh, aby Súdny dvor preskúmal výšku pokuty zmenenú Všeobecným súdom, čo nepatrí do jeho právomoci.

183. V tejto súvislosti treba v prvom rade pripomenúť, že podľa judikatúry spomenutej v bode 112 týchto návrhov vzhľadom na to, že odvolaním nemožno meniť predmet sporu pred Všeobecným súdom, účastník konania nemôže predložiť po prvýkrát až v konaní pred Súdnym dvorom taký dôvod, ktorý mohol predložiť v konaní pred Všeobecným súdom, ale ho nepredložil.

184. Okrem toho, hoci – ako som spomenul v bode 122 týchto návrhov – podľa judikatúry má odvolateľ právo podať odvolanie, v rámci ktorého v konaní pred Súdnym dvorom uvedie odvolacie dôvody vyplývajúce z napadnutého rozsudku, ktoré majú z právneho hľadiska spochybniť jeho dôvodnosť[104], z ustálenej judikatúry vyplýva, že v štádiu odvolania Súdny dvor, pokiaľ ide o otázku primeranosti pokuty, nenahrádza z dôvodu spravodlivého zaobchádzania posúdenie Všeobecným súdom svojím posúdením, ale obmedzuje sa len na preskúmanie, či sa Všeobecný súd pri výkone

102 — Pozri poznámku pod čiarou 49 týchto návrhov.

103 — Pozri rozsudok z 2. apríla 2009, France Télécom/Komisia (C-202/07 P, Zb. s. I-2369, bod 55), ako aj uznesenie z 2. februára 2012, Elf Aquitaine/Komisia (C-404/11 P, bod 15).

104 — Pozri návrhy, ktoré som predniesol vo veci Komisia/Siemens Österreich a i. (už citovanej, body 139 a 140), ako aj rozsudok Stadtwerke Schwäbisch Hall a i./Komisia (už citovaný, bod 17). Reyrolle – na rozdiel od spoločnosti Areva – vo veci C-232/11 P, ktorá je predmetom uvedených návrhov, uviedla odvolací dôvod založený na porušení uvedených zásad samotným Všeobecným súdom pri úprave pokuty uskutočnenej v rámci jeho neobmedzenej právomoci.

svojej neobmedzenej právomoci dopustil zjavných chýb, napríklad tým, že nezohľadnil všetky relevantné aspekty [105]. V odvolacom konaní možno teda len výnimočne konštatovať, že Všeobecný súd sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia z dôvodu neprimeranej výšky pokuty, a to v prípade, že „výška sankcie je nielen neprimeraná, ale aj prehnaná, ba dokonca disproporčná“. [106]

185. Z judikatúry Súdneho dvora navyše vyplýva, že výkon neobmedzenej právomoci pri určovaní výšky pokút nemôže viesť k diskriminácii medzi podnikmi, ktoré sa zúčastnili na dohode v rozpore s článkom 101 ods. 1 ZFEÚ. [107]

186. V prejednávanom prípade Areva vo svojom odvolaní namieta nesprávne právne posúdenie, ktorého sa dopustil Všeobecný súd tým, že *nenapravil v* rámci výkonu svojej neobmedzenej právomoci porušenie zásad proporcionality a rovnosti zaobchádzania, ktorého sa dopustila Komisia v súvislosti s pokutou, ktorá bola solidárne uložená spoločnosti Areva.

187. Súdny dvor pritom už rozhodol, že prípadná neprimeranosť pokuty uloženej rozhodnutím Komisie – vzhľadom na to, že nemôže predstavovať dôvod verejného poriadku – nie je predmetom preskúmania, ktoré vykonáva Všeobecný súd *ex offo*. Všeobecný súd teda rozhodne o žalobnom dôvode založenom na neprimeranosti pokuty len vtedy, ak mu žalobca predloží tento žalobný dôvod. [108] Tie isté úvahy sa vzťahujú na žalobný dôvod založený na porušení zásady rovnosti zaobchádzania. [109]

188. Súdny dvor navyše zdôraznil, že hoci neobmedzená právomoc priznaná súdom Únie oprávňuje tieto súdy, aby nad rámec jednoduchej kontroly zákonnosti sankcie nahradili posúdenie Komisie svojím posúdením a v dôsledku toho zrušili, znížili alebo zvýšili uloženú pokutu alebo penále, výkon tejto právomoci jednak neznamená preskúmanie *ex offo* a jednak konanie pred súdmi Únie je kontradiktórne. S výnimkou dôvodov verejného poriadku, medzi ktoré patrí neexistencia odôvodnenia napadnutého rozhodnutia, ktoré je súd povinný preskúmavať *ex offo*, teda prináleží žalobcovi, aby uviedol žalobné dôvody proti dotknutému rozhodnutiu a predložil dôkazy na podporu týchto dôvodov. [110]

189. V prejednávanom prípade pritom treba konštatovať, že v konaní pred Všeobecným súdom Areva neuviedla žalobný dôvod založený na porušení zásad proporcionality a rovnosti zaobchádzania, ktorým by namietala protiprávnosť pokuty, ktorá jej bola uložená, z dôvodu porušenia týchto zásad. Je pravda, že Areva v konaní pred Všeobecným súdom namietala porušenie zásad rovnosti zaobchádzania a proporcionality. Tieto výhrady sa však týkali úplne inej otázky, konkrétne solidárneho uloženia pokuty spoločnostiam Alstom a Areva T&D SA, a nie údajnej protiprávnosti výšky pokuty uloženej spoločnosti Areva.

105 — Pozri návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci Schindler Holding a i./Komisia (už citovanej, bod 223 a citovanú judikatúru).

106 — Pozri v tomto zmysle rozsudky z 22. novembra 2012, E.ON Energie/Komisia (C-89/11 P, bod 126), a z 30. mája 2013, Quinn Barlo a i./Komisia (C-70/12 P, bod 57).

107 — Pozri rozsudky zo 6. decembra 2012, Komisia/Verhuizingen Coppens (C-441/11 P, bod 80), ako aj Quinn Barlo a i./Komisia (už citovaný, bod 46).

108 — Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 14. marca 2013, Viega/Komisia (C-276/11 P, bod 57).

109 — Pozri v tomto zmysle rozsudok z 1. októbra 1998, Langnese-Iglo/Komisia (C-279/95 P, Zb. s. I-5609, body 53 až 55), a rozsudok Súdu prvého stupňa zo 6. marca 2002, Diputación Foral de Álava a i./Komisia (T-92/00 a T-103/00, Zb. s. II-1385, bod 90).

110 — Pozri rozsudok z 8. decembra 2011, KME a i./Komisia (C-272/09 P, Zb. s. I-12789, body 103 a 104).

190. Vzhľadom na judikatúru spomenutú v bodoch 187 a 188 týchto návrhov, keďže Areva v konaní pred Všeobecným súdom nenamietala porušenie zásad proporcionality a rovnosti zaobchádzania zo strany Komisie na účely uvádzané v konaní pred Súdnym dvorom, v štádiu odvolania Areva nemôže vytýkať Všeobecnému súdu, že sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia tým, že sám *ex offo* – ani v rámci výkonu svojej neobmedzenej právomoci – neprihliadol na také porušenie. Za týchto podmienok by sa štvrtý odvolací dôvod spoločnosti Areva mal podľa môjho názoru zamietnuť ako neprípustný.

191. Pokiaľ ide o tvrdenie spoločnosti Areva, že tento odvolací dôvod je v každom prípade prípustný, keďže jeho uvedenie počas konania je odôvodnené novou skutkovou okolnosťou, ktorá nastala v období medzi podaním žaloby a podaním odvolania, teda prevodom spoločnosti Areva T&D SA na spoločnosť Alstom, poznamenávam, že tak zo samotného znenia článku 42 ods. 2 rokovacieho poriadku citovaného v bode 75 týchto návrhov, ako aj z judikatúry [111] vyplýva, že na to, aby bol nový dôvod prípustný na základe toho, že nastala nová skutková okolnosť, tento dôvod musí byť „založený“ na tejto novej skutkovej okolnosti. Treba pritom konštatovať, že prevod spoločnosti Areva T&D SA zo spoločnosti Areva na spoločnosť Alstom v roku 2010 nemôže mať nijaký vplyv na údajnú neprimeranosť pokuty alebo na údajnú diskrimináciu, a teda ani na možnosť spoločnosti Areva predložiť v prvom stupni žalobný dôvod založený na porušení zásad proporcionality a rovnosti zaobchádzania. Za týchto podmienok takýto nový dôvod nie je „založený“ na uvedenom prevode, na ktorý sa teda nemožno odvolávať s cieľom odôvodniť jeho prípustnosť.

192. Napokon, pokiaľ možno tvrdenia uvedené spoločnosťou Areva vykladať v tom zmysle, že Areva sa usilovala dosiahnuť nové posúdenie primeranosti výšky pokuty, ktorá jej bola uložená, z dôvodu veľmi krátkeho trvania účasti spoločnosti Areva na porušení, poznamenávam, že skutočnosť, že účasť spoločnosti Areva na karteli trvala veľmi krátko, nemá nijaký vplyv na závažnosť porušenia, ktorá vyplýva z jeho osobitnej povahy a ktorá bola zohľadnená pri výpočte pokuty, najmä pri stanovení východiskovej sumy. Skutočnosť, že účasť spoločnosti Areva na karteli trvala veľmi krátko, bola zohľadnená v tom, že táto východisková suma nebola zvýšená z dôvodu dĺžky trvania porušenia. Z toho vyplýva, že v prejednávanom prípade nič nenasvedčuje tomu, že výška pokuty stanovená Všeobecným súdom je prehnaná, ba dokonca disproporčná. V tomto prípade Súdny dvor nemá právomoc nahradiť posúdenie Všeobecného súdu svojím posúdením. [112]

193. V dôsledku toho sa štvrtý odvolací dôvod spoločnosti Areva – aj keby sa vykladal v zmysle uvedenom v predchádzajúcom bode – podľa môjho názoru musí v súlade s judikatúrou Súdneho dvora spomenutou v bode 184 týchto návrhov zamietnuť ako neprípustný. [113]

F – *O piatom odvolacom dôvode spoločností skupiny Alstom založenom na porušení práva na účinný prostriedok nápravy*

194. V rámci svojho piateho odvolacieho dôvodu spoločnosti skupiny Alstom tvrdia, že Všeobecný súd v bodoch 223 až 230 napadnutého rozsudku nesprávne pochopil rozsah žalobného dôvodu založeného na porušení práva na účinný prostriedok nápravy, a teda neodpovedal na žalobný dôvod, ktorý mu bol predložený. V napadnutom rozsudku sa Všeobecný súd zameral na požiadavku súdneho preskúmania a konkrétnejšie na skutočnosť, že Alstom a Areva T&D SA skutočne mali právo podrobiť rozhodnutie

111 — Pozri v tomto zmysle rozsudok z 15. októbra 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a i./Komisia (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, Zb. s. I-8375, body 369 až 378 a najmä bod 371), ako aj bod 96 návrhov, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott 9. júna 2005 vo veci Komisia/Spojené kráľovstvo (rozsudok z 20. októbra 2005, C-6/04, Zb. s. I-9017).

112 — Rozsudok Quinn Barlo a i./Komisia (už citovaný, bod 60).

113 — Tamže.

súdnemu preskúmaniu prostredníctvom účinného využitia opravných prostriedkov, hoci žalobný dôvod uvedený v konaní pred Všeobecným súdom sa v skutočnosti týkal slobody voľby podať žalobu, ktorá bola obmedzená tým, že spoločnostiam Alstom a Areva T&D SA bola solidárne uložená pokuta, čo malo za následok prepojenie ich právnej situácie v procesnej rovine.

195. V tejto súvislosti zo znenia bodov 223 až 230 napadnutého rozsudku vyplýva, že Všeobecný súd ani zďaleka nepochopil rozsah argumentácie spoločnosti Alstom nesprávne, ale skutočne odpovedal na žalobný dôvod, ktorý Alstom uviedla v konaní pred ním.

196. V uvedenom rozsudku totiž Všeobecný súd po tom, čo v bodoch 224 až 227 pripomenul relevantnú judikatúru, správne konštatoval, že skutočnosť, že Komisia solidárne uložila pokutu spoločnostiam Alstom a Areva T&D SA, nezasiahla do práva každej z týchto spoločností, ako adresáta napadnutého rozhodnutia, podrobiť toto rozhodnutie súdnemu preskúmaniu prostredníctvom účinného využitia opravných prostriedkov, ktoré zaručuje právo Únie.

197. Skutočnosť, že ak by Areva T&D SA podala žalobu, Alstom by na to, aby sa vyhla povinnosti zaplatiť celú pokutu, musela tiež podať žalobu a naopak, je v skutočnosti len automatickým dôsledkom uloženia solidárnej pokuty, ktoré – čo sa týka spoločností Alstom a Areva T&D SA – bolo v prejednávanom prípade opodstatnené z dôvodov uvedených v bode 41 týchto návrhov. Tento dôsledok má určite vplyv na stratégiu jednotlivých solidárnych dlžníkov, ale nespôsobuje porušenie práva na účinný prostriedok nápravy.

198. Každý solidárny dlžník má totiž naďalej právo a možnosť podať žalobu, čo navyše urobila tak Alstom, ako aj Areva T&D SA. Je pravda, že ak solidárny dlžník nepodá žalobu, vystavuje sa riziku, že bude musieť zaplatiť celú pokutu, aj keby Všeobecný súd po podaní žaloby iným solidárnym dlžníkom zrušil rozhodnutie, ktorým sa ukladá solidárna pokuta. Z judikatúry totiž vyplýva, že po prvé, pokiaľ sa adresát rozhodnutia rozhodne podať žalobu o neplatnosť, súd Únie rozhoduje len o tých prvkoch rozhodnutia, ktoré sa tohto adresáta týkajú, a tie prvky, ktoré sa dotýkajú ostatných adresátov a neboli napadnuté, nie sú súčasťou predmetu sporu, o ktorom má tento súd rozhodnúť, a po druhé v dôsledku toho sa záväznosť časti odôvodnenia zrušujúceho rozsudku nemôže vzťahovať na postavenie osôb, ktoré neboli účastníkmi konania a pre ktoré teda rozsudok nemôže obsahovať akékoľvek rozhodnutie. [114]

199. Všeobecný súd teda vôbec nepochopil rozsah žalobného dôvodu založeného na porušení práva na účinný prostriedok nápravy, ktorý mu predložila Alstom, nesprávne, keďže v bode 230 napadnutého rozsudku dospel k záveru, že sa nemožno domnievať, že napadnuté rozhodnutie tým, že uložilo spoločnostiam Alstom a Areva T & D SA pokutu, ktorú majú zaplatiť solidárne, porušilo zásadu spočívajúcu v práve na účinný prostriedok nápravy.

200. Z toho vyplýva, že piaty odvolací dôvod spoločnosti Alstom sa podľa môjho názoru musí zamietnuť.

G – *Záver k analýze odvolaní*

201. Z vyššie uvedeného vyplýva, že podľa môjho názoru sa druhému a tretiemu odvolaciemu dôvodu spoločnosti Areva, ako aj štvrtému odvolaciemu dôvodu spoločností skupiny Alstom musí vyhovieť a že v dôsledku toho sa pokuta stanovená v bode 3 druhej zarážke výroku napadnutého rozsudku musí zrušiť.

202. Domnievam sa, že v zostávajúcej časti sa odvolania musia zamietnuť.

114 — Rozsudok zo 14. septembra 1999, Komisia/AssiDomän Kraft Products a i. (C-310/97 P, Zb. s. I-5363, body 53 až 55). Pokiaľ ide o uplatnenie týchto zásad v konkrétnom prípade, pozri rozsudok Komisia/Tomkins (už citovaný, body 43 a 47).

IV – O žalobách o neplatnosť a o stanovení pokuty

A – *O žalobách o neplatnosť*

203. Podľa článku 61 prvého odseku Štatútu Súdneho dvora, ak je odvolanie dôvodné a Súdny dvor zruší rozsudok Všeobecného súdu, môže vydať konečný rozsudok sám, ak to stav konania dovoľuje, alebo môže vec vrátiť na rozhodnutie Všeobecného súdu.

204. V prejednávanom prípade podľa môjho názoru stav konania dovoľuje, aby Súdny dvor vydal konečný rozsudok sám.

205. Analýza odvolaní totiž nespochybňuje zodpovednosť odvolateliek za porušenie konštatované v spornom rozhodnutí a potvrdené Všeobecným súdom v napadnutom rozsudku. Len pokuta stanovená v bode 3 druhej zarážke výroku napadnutého rozsudku sa podľa môjho názoru musí zrušiť z dôvodu viacnásobného nesprávneho posúdenia týkajúceho sa uplatnenia pravidiel solidárnej zodpovednosti, ktoré mali za následok viacnásobné porušenie právnych predpisov.

206. V tejto súvislosti treba konštatovať, že model solidárnej zodpovednosti stanovený v spornom rozhodnutí, osobitne v článku 2 písm. c) tohto rozhodnutia, je rovnaký ako model solidárnej zodpovednosti stanovený v bode 3 druhej zarážke výroku napadnutého rozsudku, ktorým bolo uvedené rozhodnutie potvrdené. Z toho vyplýva, že tie isté porušenia právnych predpisov, ktoré ma v rámci analýzy obsiahnutej v bodoch 96 až 174 týchto návrhov priviedli k tomu, aby som navrhol zrušenie uvedeného bodu výroku napadnutého rozsudku, sa týkajú aj pokuty stanovenej v spornom rozhodnutí. Za týchto podmienok sa domnievam, že je potrebné zrušiť aj článok 2 písm. c) sporného rozhodnutia, ako to odvolateľky navrhovali v konaní pred Všeobecným súdom.

B – *O stanovení pokuty*

207. Čiastočné zrušenie, ktoré navrhujem vo vzťahu k článku 2 písm. c) sporného rozhodnutia, znamená, že je potrebné znova rozhodnúť o pokute stanovenej v uvedenom rozhodnutí. V rámci svojho evokačného práva podľa článku 61 ods. 1 Štatútu Súdneho dvora má Súdny dvor neobmedzenú právomoc, ktorú mu priznáva článok 261 ZFEÚ v spojení s článkom 31 nariadenia Rady (ES) č. 1/2003 [115]. Môže preto opätovne stanoviť pokutu podľa voľného uváženia. [116]

208. Za týchto okolností je potrebné poznamenať, že výška pokuty uloženej spoločnosti Alstom Grid SAS, ktorá sa rovná sume 48 195 000 eur, stanovená Všeobecným súdom v napadnutom rozsudku nie je spochybnená odvolacími dôvodmi a výhradami, v prípade ktorých som navrhol, aby im Súdny dvor vyhovel. Táto suma teda zostáva nezmenená.

209. Z úvah uvedených v bode 135 a nasl. týchto návrhov naopak vyplýva, že v takom prípade, o aký ide v prejednávanej veci, keď sú dve nástupnícke materské spoločnosti, ktoré boli sankcionované výlučne na základe zodpovednosti, ktorá je v celom rozsahu odvodená od zodpovednosti dcérskej spoločnosti, prepojené väzbami solidárnej zodpovednosti so svojou (bývalou a novou) dcérskou

115 — Nariadenie Rady zo 16. decembra 2002 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch [81 ES] a [82 ES] (Ú. v. ES L 1, 2003, s. 1; Mim. vyd. 08/002, s. 205).

116 — Pozri rozsudok Komisia/Verhuizingen Coppens (už citovaný, bod 79). Pozri tiež rozsudky z 8. júla 1999, Komisia/Anic Partecipazioni (C-49/92 P, Zb. s. I-4125, bod 218); zo 17. decembra 1998, Baustahlgewebe/Komisia (C-185/95 P, Zb. s. I-8417, body 141 a 142); zo 16. novembra 2000, Weig/Komisia (C-280/98 P, Zb. s. I-9757, bod 83), ako aj z 21. septembra 2006, JCB Service/Komisia (C-167/04 P, Zb. s. I-8935, bod 244).

spoločnosťou, celkový súčet súm, ktoré sú materské spoločnosti povinné zaplatiť, nemôže prekročiť sumu, ktorú má zaplatiť dcérska spoločnosť. Okrem toho materské spoločnosti musia byť schopné jednoznačne určiť sumu, ktorú musia zaplatiť za obdobie, za ktoré sú zodpovedné za porušenie solidárne so svojou dcérskou spoločnosťou.

210. Keďže výška pokuty uloženej dcérskej spoločnosti, teda spoločnosti Alstom Grid SAS, bola stanovená na 48 195 000 eur, je potrebné určiť dve časti tejto sumy, za ktoré je s ňou solidárne zodpovedná každá z materských spoločností.

211. V tejto súvislosti môže byť podľa môjho názoru relevantným kritériom na rozdelenie pokuty dcérskej spoločnosti medzi dve materské spoločnosti príslušná dĺžka trvania uplatňovania rozhodujúceho vplyvu na dcérsku spoločnosť. Toto kritérium určite nie je jediné, ktoré prichádza do úvahy. Domnievam sa však, že za okolností prejednávaného prípadu to je primerané kritérium, ktoré umožňuje zabezpečiť určitú proporcionalitu pri tomto určovaní podielov.

212. Zo spisu teda vyplýva, že Alstom uplatňovala rozhodujúci vplyv na spoločnosť Alstom T&D SA v období od 7. decembra 1992 do 8. januára 2004, teda 11 rokov a jeden mesiac.

213. Areva SA a Areva T&D Holding SA uplatňovali rozhodujúci vplyv na spoločnosti Areva T&D SA a Areva T&D AG [117] počas štyroch mesiacov, konkrétne od 9. januára do 11. mája 2004.

214. Z toho vyplýva, že podľa môjho názoru by Alstom pri uplatnení kritéria uvedeného v bode 211 mala byť solidárne zodpovedná so spoločnosťou Alstom Grid SAS do výšky 46 787 847 eur a Areva, T&D Holding SA a Alstom Grid AG by mali byť solidárne zodpovedné so spoločnosťou Alstom Grid SAS do výšky 1 407 153 eur. [118]

C – *O stanovení podielu spoločnosti Areva*

215. V prípade, ak sa Súdny dvor stotožní s výkladom pravidiel solidárnej zodpovednosti, ktorý som navrhol – podľa ktorého vtedy, keď sa založí solidárna zodpovednosť medzi subjektmi, ktoré v čase spáchania porušenia tvorili hospodársku jednotku, ale ktoré v čase uloženia sankcie už nie sú súčasťou tej istej hospodárskej jednotky, je potrebné stanoviť časť pokuty, ktorú subjekt, ktorý už nemá väzby odôvodňujúce jeho začlenenie do hospodárskej jednotky, bude musieť znášať vo vnútorných vzťahoch so svojimi ostatnými spoludlžníkmi [119] –, bude ešte potrebné konkrétne stanoviť podiely pokuty subjektov, ktoré sú v prejednávanom prípade solidárne zodpovedné, ale ktoré už netvoria súčasť jednotného hospodárskeho subjektu.

216. V tejto súvislosti som už mal možnosť po prvé poznamenať, že pokiaľ neobmedzená právomoc súdom Únie umožňuje, aby nad rámec jednoduchého preskúmania zákonnosti zmenili napadnutý akt, čiže aby nahradili posúdenie Komisie svojím posúdením [120], môže sa tak stať len v medziach právomocí, ktoré majú tieto inštitúcie na základe Zmlúv. V prípade spomenutom v predchádzajúcom bode teda súdy Únie sú podľa môjho názoru oprávnené v rámci svojej neobmedzenej právomoci

117 — Pokiaľ ide o spoločnosť Areva T&D AG, z odôvodnenia 21 sporného rozhodnutia vyplýva, že táto spoločnosť bola účelovou spoločnosťou založenou na uľahčenie prevodu činností spoločnosti Alstom v odvetví T & D na spoločnosť Areva. Táto spoločnosť sa podieľala priamo na porušení počas obdobia od 22. decembra 2003 – keď na ňu boli uvedené činnosti prevedené – do konca porušenia 11. mája 2004.

118 — Celková dĺžka trvania účasti spoločnosti Alstom Grid SAS na karteli totiž predstavovala 11 rokov a 5 mesiacov, teda 137 mesiacov, pričom táto spoločnosť bola 133 mesiacov pod rozhodujúcim vplyvom spoločnosti Alstom a 4 mesiace pod vplyvom spoločnosti Areva, z čoho vyplýva pokuta 46 787 847 eur pre spoločnosť Alstom (teda 48 195 000/137 x 133) a 1 407 153 eur pre spoločnosť Areva a jej bývalé dcérske spoločnosti (teda 48 195 000/137 x 4).

119 — Pozri bod 160 a nasl. týchto návrhov, ako aj odkazy na návrhy, ktoré som predniesol v už citovanej veci Komisia/Siemens Österreich a i.

120 — Pozri návrhy, ktoré som predniesol 19. júla 2012 vo veci Komisia/Tomkins (už citovanej, bod 38).

stanoviť podiely pokuty uloženej solidárne sankcionovaným subjektom, ktoré však už netvoria súčasť jednotného hospodárskeho subjektu, ktorý spáchal porušenie [121]. Po druhé tiež som už poukázal na to, že neobmedzená právomoc súdom Únie umožňuje zohľadniť „všetky skutkové okolnosti“, vrátane okolností, ktoré nastali po vydaní rozhodnutia spochybňovaného v konaní pred týmito súdmi. [122]

217. V prejednávanom prípade pritom zo spisu vyplýva, že v dôsledku prevodu činností spoločnosti Alstom v odvetví T & D na spoločnosť Areva sú Alstom Grid SAS a dve ďalšie bývalé dcérske spoločnosti spoločnosti Areva (teda T&D Holding SA a Alstom Grid AG) v súčasnosti opäť dcérskymi spoločnosťami spoločnosti Alstom.

218. Z toho vyplýva, že v prejednávanom prípade Areva v čase spáchania porušenia tvorila jednotný hospodársky subjekt so svojimi bývalými dcérskymi spoločnosťami, s ktorými bola solidárne sankcionovaná, avšak s ktorými v čase úpravy pokuty už netvorila jednotný hospodársky subjekt. Treba teda stanoviť časť pokuty uloženej spoločnosti Areva s jej bývalými dcérskymi spoločnosťami.

219. V bode 87 návrhov, ktoré som predniesol v už citovanej veci Komisia/Siemens Österreich a i., som spomenul určité okolnosti, ktoré navyše uviedla samotná Komisia, týkajúce sa väzieb medzi materskou spoločnosťou a dcérskou spoločnosťou, ktoré sú v zásade irelevantné na vylúčenie skutočného uplatňovania rozhodujúceho vplyvu, ale ktoré možno vziať do úvahy pri určovaní miery pomerného zavinenia medzi materskou spoločnosťou a dcérskou spoločnosťou, a teda aj pri určovaní vnútorných vzťahov medzi subjektmi solidárne zodpovednými za zaplatenie pokuty. Medzi týmito okolnosťami, ktoré podľa môjho názoru nemôžu byť taxatívne a záväzne uvedené, Komisia uviedla skutočnosť, že materská spoločnosť sa priamo na porušení nezúčastnila, existenciu alebo rozsah záujmov materskej spoločnosti v odvetví, ktorého sa týka porušenie, a skutočnosť, že materská spoločnosť o porušení nevedela. V tých istých návrhoch som tiež poukázal na to, že tak ako pri určovaní pokút treba Komisii priznať určitú mieru voľnej úvahy pri posudzovaní relevantnosti a významu okolností, ktoré sa majú zohľadniť v každom konkrétnom prípade.

220. Hospodárnosť konania pritom motivuje na to, aby Súdny dvor sám s konečnou platnosťou rozhodol spor vždy, keď je spis úplný, keď má k dispozícii všetky potrebné informácie a keď sa účastníci konania mohli pred Všeobecným súdom vyjadriť k všetkým relevantným skutočnostiam. [123]

221. V prejednávanom prípade spis obsahuje určité informácie, ktoré by bolo možné zohľadniť pri určovaní miery pomerného zavinenia spoločnosti Areva. [124] Na základe analýzy týchto okolnosti by Súdny dvor mohol sám s konečnou platnosťou rozhodnúť o určení časti pokuty uloženej spoločnosti Areva. Treba však konštatovať, že v tomto štádiu konania dotknuté spoločnosti nemali príležitosť predložiť svoje pripomienky v tejto súvislosti. Za týchto podmienok, ak by sa Súdny dvor stotožnil s výkladom pravidiel solidárnej zodpovednosti, ktorý navrhujem, a domnieval by sa, že má dostatok informácií na to, aby mohol určiť podiel spoločnosti Areva, by podľa môjho názoru bolo potrebné umožniť dotknutým spoločnostiam, aby sa k tejto otázke vyjadrili.

222. Ak by Súdny dvor naopak dospeje k záveru, že v každom prípade nemá k dispozícii potrebné informácie na to, aby mohol určiť podiel spoločnosti Areva, bude Komisia podľa môjho názoru na základe svojej povinnosti urobiť nevyhnutné opatrenia, aby vyhovela rozsudku Súdneho dvora, v súlade s článkom 266 ZFEÚ povinná konkrétne určiť tento podiel.

121 — Pozri návrhy, ktoré som predniesol vo veci Komisia/Siemens Österreich a i. (už citovanej, body 93 až 95).

122 — Pozri návrhy, ktoré som predniesol vo veci Komisia/Tomkins (už citovanej, body 38 a 43).

123 — Pozri návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci Komisia/Verhuizingen Coppens (už citovanej, bod 44 a citovanú judikatúru).

124 — Zo spisu totiž vyplýva, že Areva pred nadobudnutím jej dcérskych spoločností spoločnosťou Alstom nebola zastúpená v odvetví, ktorého sa týkalo porušenie, a že už nie je zastúpená v tomto odvetví, keďže previedla všetky svoje činnosti v odvetví T & D (pozri bod 6 týchto návrhov). Zo sporného rozhodnutia navyše podľa všetkého vyplýva, že Areva sa priamo nezúčastňovala na kartelových stretnutiach počas dotknutého obdobia. Bola však hlavnou materskou spoločnosťou na čele skupiny.

V – O trovách

223. Podľa článku 184 ods. 2 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora, ak je odvolanie dôvodné a Súdny dvor sám rozhodne s konečnou platnosťou o veci, rozhodne aj o trovách konania.

224. Podľa článku 138 ods. 1 tohto rokovacieho poriadku uplatniteľného na základe jeho článku 184 ods. 1 na konanie o odvolaní účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Článok 138 ods. 3 uvedeného rokovacieho poriadku stanovuje, že ak mali účastníci konania úspech len v časti predmetu konania, každý z nich znáša svoje vlastné trovy konania. Podľa tohto ustanovenia, ak sa to zdá oprávnené vzhľadom na okolnosti prípadu, Súdny dvor môže rozhodnúť, že účastník konania znáša vlastné trovy konania a je povinný nahradiť časť trov konania druhého účastníka.

225. V prejednávanom prípade navrhujem vyhovieť odvolaniam spoločností Areva a Alstom v časti týkajúcej sa uplatnenia pravidiel solidárnej zodpovednosti, ale v zostávajúcej časti ich navrhujem zamietnuť. Podľa riešenia, ktoré navrhujem, však Areva a spoločnosti skupiny Alstom majú v konaní pred Súdnym dvorom v podstate úspech.

226. Vzhľadom na okolnosti prejednávaného prípadu sa domnievam, že je potrebné rozhodnúť, že Komisia znáša vlastné trovy konania v oboch stupňoch a je povinná nahradiť jednu tretinu trov konania, ktoré Areva a spoločností skupiny Alstom vynaložili v oboch stupňoch. Areva a spoločnosti skupiny Alstom znášajú dve tretiny vlastných trov konania v oboch stupňoch.

VI – Návrh

227. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy navrhujem, aby Súdny dvor rozhodol takto:

1. Bod 3 druhá zarážka výroku rozsudku Všeobecného súdu Európskej únie z 3. marca 2011, Areva a i./Komisia (T-117/07 a T-121/07), sa zrušuje.

2. V zostávajúcej časti sa odvolania zamietajú.

3. Článok 2 písm. c) rozhodnutia Komisie K(2006) 6762 v konečnom znení z 24. januára 2007 týkajúceho sa konania podľa článku 81 ES a článku 53 Dohody o EHP (Vec COMP/F/38.899 – Rozvádzače izolované plynom) sa zrušuje.

4. Za porušenia konštatované v článku 1 písm. b) až f) rozhodnutia K(2006) 6762 v konečnom znení sa popri pokute 10 327 500 eur spoločnosti Alstom SA ukladá pokuta 48 195 000 eur, z toho 46 787 847 eur solidárne so spoločnosťou Alstom SA a 1 407 153 eur solidárne so spoločnosťami Areva SA, T&D Holding SA a Alstom Grid AG.

5. Európska komisia znáša vlastné trovy tak prvostupňového, ako aj odvolacieho konania a je povinná nahradiť jednu tretinu trov prvostupňového a odvolacieho konania, ktoré vynaložili Areva SA, Alstom SA, T&D Holding SA, Alstom Grid SAS a Alstom Grid AG.

6. Areva SA, Alstom SA, T&D Holding SA, Alstom Grid SAS a Alstom Grid AG znášajú dve tretiny vlastných trov prvostupňového a odvolacieho konania.